

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning samt 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning kompletteras så att ett förebyggande av svårigheterna under barns och ungdomars utveckling och ett tidigt ingripande i svårigheterna framhålls klarare än förr och god inläring samt elevernas psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd främjas. Lagarna kompletteras så att de centrala principerna i elevvården och samarbetet mellan hemmet och skolan fogas till grunderna för läroplanen och bestämmelserna om elevvården fogas till lagarna.

För den grundläggande utbildningen bestäms om elevens rätt att få den elevvård som behövs för att han skall kunna delta i undervisningen. För gymnasie- och yrkesutbildningen bestäms att eleven skall få handledning med att söka sig till existerande hälso- och socialvårdstjänster. Vårdnadshavarens

möjligheter att övervaka att läroplikten efterföljs förbättras så att utbildningsanordnaren åläggs att meddela om eleven är frånvarande utan lov.

Paragraferna om en trygg studiemiljö för barn och ungdomar skall kompletteras genom att en särskild plan utarbetas för skyddet av elever och studerande mot våld, mobbning och bråk samt genom bestämmelser om obligatoriska ordningsregler.

Rektorns och lärarens disciplinära befogenheter kompletteras. Det bestäms om möjligheten att i vissa fall verkställa ett reageringsstraff innan det har vunnit laga kraft. Bestämmelserna om försök och ändringssökande justeras.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Nuläge	4
1.1. 1.1. Lagstiftning	4
1.1.1. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.....	4
1.1.2. Fullgörande av läroplikten och avgiftsfri undervisning.....	4
1.1.3. Elevvård i den grundläggande utbildningen.....	5
1.1.4. Läroplan och studiesociala förmåner enligt bestämmelserna i gymnasielagen	6
1.1.5. Läroplan och studiesociala förmåner enligt bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning.....	6
1.1.6. Kommunens skyldigheter i fråga om folkhälsoarbetet	7
1.1.7. Vissa samarbetsbestämmelser	7
1.1.8. En trygg studiemiljö	8
1.1.9. Skyldigheter för elever och studerande	8
1.1.10. Disciplin.....	8
1.1.11. Försök.....	9
1.1.12. Ändringssökande och besluts verkställbarhet	10
1.2. Praxis	11
1.2.1. Läroplanerna.....	11
1.2.2. Elevvård.....	11
1.2.3. Trygghet i inlärningsmiljön	11
1.3. Bedömning av nuläget	11
1.3.1. Problem med tryggheten i inlärningsmiljön.....	11
1.3.2. Förbättrad trygghet.....	12
1.3.3. Kännedom om ungdomars missbruk.....	13
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	13
2.1. Komplettering av grunderna för läroplanen och av läroplanerna.....	13
2.2. Elevvård och frånvarokontroll	15
2.3. En trygg studiemiljö	16
2.4. Disciplin	16
2.5. Verkställande av elevs relegering för viss tid	17
2.6. Avlägsnande av en elev som uppträder störande eller äventyrar säkerheten	18
2.7. Försök	18
2.8. Överflyttande av bestämmelser från förordningar till lagar och specificering av bestämmelsen om förlust av studierätten.....	19
2.9. Ändringssökande	19
3. Ekonomiska verkningar samt verkningar i fråga om organisation och personal	20
4. Beredningen av propositionen	20
4.1. Förslag av arbetsgruppen för trygghet i grundläggande utbildning	20

4.2.	Förslag av arbetsgruppen för elevvård.....	21
4.3.	Beredningen enligt arbetsgruppernas förslag.....	22
DETALJMOTIVERING.....		23
1.	Lagförslag.....	23
1.1.	Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	23
1.2.	Lag om ändring av gymnasielagen.....	26
1.3.	Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	28
1.4.	Lag om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.....	30
2.	Ikraftträdande.....	30
3.	Lagstiftningsordning.....	31
LAGFÖRSLAGEN.....		32
	om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	32
	om ändring av gymnasielagen.....	37
	om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	41
	om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.....	45
BILAGA.....		47
PARALLELLTEXTER.....		47
	om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	47
	om ändring av gymnasielagen.....	56
	om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	64
	om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.....	72

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. 1.1. Lagstiftning

1.1.1. *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*

I lagen om grundläggande utbildning (628/1998) som trädde i kraft den 1 januari 1999 bestäms om den nioåriga grundläggande utbildningen. I denna lag bestäms också om den förskoleundervisning som föregår grundundervisningen och om den ettåriga påbyggnadsundervisningen.

Enligt 2 § lagen om grundläggande utbildning är målet att stödja elevernas utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet. Målet för förskoleundervisningen är dessutom att som en del av småbarnsfostran förbättra barnens förutsättningar för inläring. Utbildningen skall främja bildningen och jämlikheten i samhället och elevernas förutsättningar att delta i utbildning och i övrigt utveckla sig själva under sin livstid. Utbildningens mål är vidare att säkerställa att undervisning ges på lika villkor i tillräcklig utsträckning i hela landet. Enligt 3 § iakttas vid utbildningen enhetliga grunder i hela landet så som det bestäms i lagen, ordnas utbildningen så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas och genomförs utbildningen i samarbete med hemmen. Enligt 10 § förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) skall eleven och hans vårdnadshavare tillräckligt ofta få uppgifter om elevens framsteg i studierna samt om elevens arbete och uppförande. Om lämnande av uppgifter bestäms närmare i läroplanen.

I fråga om timfördelning och grunder för läroplanen enligt 14 § 1 mom. lagen om grundläggande utbildning beslutar statsrådet om de allmänna riksomfattande målen för utbildningen samt om hur den tid som används för grundläggande utbildning fördelas mellan undervisning i olika ämnen, ämnesgrupper och elevhandledning (timfördelning). Enligt 2 mom. beslutar utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet i den

grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheterna, elevhandledningen samt annan undervisning som avses i denna lag (grunderna för läroplanen). I 3 mom. bestäms om beredningen av timfördelningen och grunderna för läroplanen delvis i samråd med social- och hälsovårdsministeriet samt med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

Enligt 15 § lagen om grundläggande utbildning skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan för den utbildning som avses i lagen. För den utbildning som anordnas kommunalt kan en särskild läroplan godkännas för varje kommun eller för varje skola eller så kan läroplanen gälla delvis för all kommunal grundläggande utbildning och delvis för en skola. Utbildningsanordnaren skall för undervisningen utarbeta och godkänna en läroplan med iakttagande av det som bestäms i utbildningsstyrelsens grunder för läroplanen. Samarbetet med hemmen i enlighet med 3 § gäller också vid läroplanens utarbetande.

1.1.2. *Fullgörande av läroplikten och avgiftsfri undervisning*

Om fullgörande av läroplikten bestäms i 26 § lagen om grundläggande utbildning. Enligt 1 mom. skall den läropliktiga delta i undervisning som ordnas med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten. Om en läropliktig inte deltar i utbildning som ordnas med stöd av lagen, skall enligt paragrafens 2 mom. den kommun där den läropliktiga är bosatt övervaka hans framsteg.

Avgiftsfriheten för den grundläggande utbildningen grundar sig på 16 § grundlagen enligt vilken alla har rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Med avgiftsfrihet för den grundläggande utbildningen avses enligt grundlagen förutom avgiftsfri undervisning, rätt till avgiftsfria måltider och, på de villkor som bestäms i lag, rätt till avgiftsfria skolskjutsar. Enligt motiveringen för 16 § 1

mom. grundlagen omfattar den avgiftsfria undervisningen också rätt till avgiftsfria läroböcker och andra läromedel som behövs vid undervisningen.

Om den avgiftsfria undervisningen bestäms närmare i 31 § lagen om grundläggande utbildning. Enligt 1 mom. är läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen avgiftsfria för eleverna. I samma moment bestäms att handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisnings- och elevvårdstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 §, om detta är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen. Nämda paragraf 39 gäller stöduppgifter i anslutning till specialundervisningen. Enligt den kan ministeriet besluta att en utbildningsanordnare för dem som antagits eller överförs till specialundervisning skall sörja för rehabilitering i anslutning till specialundervisningen samt för utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter i anslutning till nämnda undervisning.

1.1.3. *Elevvård i den grundläggande utbildningen*

Vården vid olycksfall som har drabbat eleven i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas, under skolresan eller på inkvarteringsstället är avgiftsfri för eleven. Om detta bestäms i 34 § 1 mom. lagen om grundläggande utbildning. Enligt 2 mom. finns det särskilda bestämmelser om skolhälsovården samt tjänster som behövs för att avhjälpa sociala och psykiska svårigheter hos eleverna. Denna hänvisning avser närmast bestämmelserna i 14 § folkhälsolagen (66/1972) och 7 § barnskyddslagen (683/1983).

I folkhälsolagen 14 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 647/1998, bestäms att det åligger kommunen att svara för skolhälsovård, till vilken hänförs övervakningen av de sanitära förhållandena i de skolor och läroanstalter som meddelar grundläggande utbildning och gymnasieutbildning inom kommunen samt för hälsovård och vissa undersökningar för eleverna och studerandena

vid dessa.

I barnskyddslagen 7 §, sådan den lyder i lag 139/1990, bestäms om utvecklande av service som stöd vid fostran. I 1 mom. åläggs en kommun se till att vårdnadshavarna stöds vid fostran av barnen och att barnens, ungdomarnas och barnfamiljernas behov av särskilt stöd klarläggs. Enligt 2 mom. skall kommunen ordna tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för eleverna i skolorna inom det kommunala skolväsendet samt vidta andra behövliga åtgärder för att övervinna sociala och psykiska svårigheter i skolgången och elevernas utveckling samt utveckla samarbetet mellan hemmet och skolan. För denna uppgift kan kommunen ha skolpsykolog- och skolkuratorstjänster enligt vad som närmare stadgas genom förordning. Enligt 3 mom. skall även barnets behov av vård och stöd beaktas, om en vuxen har barn i sin vård och får social- och hälsovårdsservice, såsom vård på grund av rusmedelsmissbruk eller mentalvård.

Angående skolpsykologer och skolkuratorer bestäms närmare i 2 a § barnskyddsförordningen, sådan den lyder i förordning 546/1990. Enligt 1 mom. skall skolpsykologernas och skolkuratorernas arbete i mån av möjlighet ordnas på ett sätt som passar de lokala förhållandena samt i relation till elevantalet och de tjänster som står till buds. Skolpsykologerna och skolkuratorerna skall i huvudsak arbeta i skolan. Enligt 2 mom. skall skolpsykologen och skolkuratoren i egenskap av sakkunniga inom sitt område delta i planeringen och utvecklingen av skolsamfundets verksamhet och dess undervisning och fostran. Enligt 3 mom. skall skolpsykologen och skolkuratoren samarbeta med eleven, elevens föräldrar, personerna som vårdar och fostrar eleven, skolsamfundet och skolväsendet, social-, hälso- och sjukvårdsmyndigheterna samt andra myndigheter.

Enligt 3 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) skall kommunen anvisa resurser för den social- och hälsovård som ligger till grund för statsandelen. Beloppet är inte definierat i lagen. Enligt 4 § i samma lag kan en kommun ordna service genom att sköta verksamheten själv, genom avtal tillsammans med andra kommuner, genom att vara med-

lem i en samkommun, eller genom att köpa service från staten, en annan kommun, en samkommun eller en privat serviceproducent.

1.1.4. Läroplan och studiesociala förmåner enligt bestämmelserna i gymnasielagen

I gymnasielagen (629/1998) bestäms om den allmänbildande gymnasieutbildning som bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. I 2 § bestäms om gymnasieutbildningens mål. Enligt 2 mom. skall gymnasieutbildningen för ungdomar genomföras i samarbete med hemmen.

I 10 § gymnasielagen bestäms om timfördelningen och grunderna för läroplanen. Enligt 1 mom., sådant det lyder i lag 1184/1998, beslutar statsrådet om de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen samt om hur den tid som används för undervisningen skall fördelas mellan olika ämnen, ämnesgrupper och studiehandledning (timfördelning). Enligt 2 mom., sådant det lyder i lag 1184/1998, beslutar utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet i de olika läroämnena, ämnesgrupperna och ämneshelheterna samt om studiehandledningen (grunderna för läroplanen). Enligt 11 § gymnasielagen skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan.

I 28 § gymnasielagen bestäms om studiesociala förmåner. Till dem hör avgiftsfri undervisning och avgiftsfritt boende i ett elevhem som utbildningsanordnaren anvisar samt en avgiftsfri måltid för heltidsstuderande. I 29 § bestäms om övriga förmåner. Paragrafens 1 mom. gäller kostnaderna för skolresor och studiestöd. Enligt 2 mom. har handikappade studerande och studerande som av någon annan anledning är i behov av särskilt stöd i enlighet med vad som särskilt bestäms om detta rätt till de biträdestjänster, andra undervisnings- och elevvårdstjänster samt särskilda hjälpmedel som studierna kräver.

I 14 § 1 mom. 5 punkten om grundläggande utbildning i nämnda folkhälsolag bestäms att det åligger kommunen att svara för skolhälsovården i kommunens läroanstalter.

1.1.5. Läroplan och studiesociala förmåner enligt bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning

I lagen om yrkesutbildning (630/1998) bestäms om den grundläggande yrkesutbildningen och om de examina som avläggs inom den (630/1998). I 5 § bestäms om utbildningens mål. Enligt 3 mom. skall den utbildning som ordnas för ungdomar genomföras i samarbete med hemmen och enligt 4 mom. har den grundläggande yrkesutbildning som ordnas för handikappade dessutom som mål att i samarbete med dem som producerar rehabiliteringstjänster främja en total rehabilitering av de studerande.

Paragraf 13 § gäller beslut om utbildningens mål och grunderna för läroplanen. Enligt 1 mom. beslutar statsrådet om de allmänna riksomfattande målen för utbildningen samt om de gemensamma studierna och deras omfattning. Enligt 2 mom. beslutar utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet i de studier som avses i 12 § 2 mom. särskilt för varje utbildningsområde och examen (grunderna för läroplanen). Grunderna för läroplanen kan ges särskilt för utbildning avsedd för unga respektive vuxna. I 12 § 2 mom. vartill hänvisas i 13 § 2 mom. bestäms om de studier som en examen omfattar. Enligt 14 § lagen om yrkesutbildning skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan för utbildningen.

I 37 § lagen om yrkesutbildning bestäms om studiesociala förmåner och vissa andra förmåner. Moment 1 gäller undervisningens avgiftsfrihet, 2 mom. rätten till en avgiftsfri måltid, 3 mom. boendet i studieboendestäder och 4 mom. kostnader för resor samt studiestöd.

I 38 § bestäms om studiesociala förmåner i specialundervisningen. Enligt 1 mom. har studerande som får specialundervisning rätt att få sådana biträdestjänster, övriga elevvårdstjänster samt särskilda hjälpmedel vilka är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen. Om andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för handikappade bestäms särskilt.

I 14 § 6 punkten folkhälsolagen, sådan den lyder i lag 647/1998, bestäms om kommunens skyldighet att för studerandena vid läroanstalter som ordnar genom förordning be-

stämd utbildning i kommunen oberoende av studerandenas hemort tillhandahålla hälsovård, till vilken hänförs övervakningen av de sanitära förhållandena vid läroanstalterna samt studerandenas hälso- och sjukvård samt tandvård.

1.1.6. Kommunens skyldigheter i fråga om folkhälsoarbetet

I 14 § 1 mom. folkhälsolagen bestäms om kommunens åligganden inom folkhälsoarbetet. Kommunen skall sköta dessa uppgifter också för de elever som får grundläggande utbildning och annan utbildning oavsett vad som bestäms om skolhälsovården och studenthälsovården. Ätminstone följande bestämmelser gäller i praktiken också skolbarn och skolungdomar:

Enligt 1 punkten i momentet åligger det kommunen att upprätthålla hälsovårdsrådgivning, till vilken hänförs upplysningsarbete om folkhälsan, vari ingår rådgivning om förebyggande av havandeskap och anordnande av hälsoundersökningar för kommunens invånare. Enligt 2 punkten, sådan den lyder i lag 248/1997, skall kommunen ordna kommuninvånarnas sjukvård omfattande av läkare utförd undersökning och av läkare given eller övervakad vård och medicinsk rehabilitering. Enligt 2 a punkten, sådan den lyder i lag 1117/1990, åligger det kommunen att med beaktande av mentalvårdslagen (1116/1990) tillhandahålla sådana mentalvårdstjänster för kommuninvånarna som det är ändamålsenligt att anordna i hälsovårdscentraler. Enligt 3 punkten, sådan den lyder i lag 1051/1993, skall kommunen dra försorg om anordnandet av sjuktransport samt anordna och upprätthålla den medicinska räddningsverksamheten samt den sjuktransportberedskap som är nödvändig med beaktande av lokala förhållanden, med undantag av anskaffning och underhåll av vissa speciella fortskaffningsmedel. Enligt 4 punkten, sådan den lyder i lag 1219/2000, skall kommunen svara för tandvård, till vilken hänförs upplysningsverksamhet och förebyggande verksamhet samt undersökning och vård av kommuninvånarnas tänder. Enligt 10 punkten, sådan den lyder i lag 248/1997, skall kommunen oberoende av patientens bo-

ningsort ordna brådskande öppen sjukvård, inklusive brådskande tandvård.

1.1.7. Vissa samarbetsbestämmelser

Skyldigheterna enligt 14 § folkhälsolagen har beskrivits ovan i samband med de olika skolformerna och skyldigheterna enligt 7 § barnskyddslagen samt skolpsykologernas och skolkuratorernas samarbete med andra instanser i samband med elevvården inom den grundläggande utbildningen.

I fråga om ordnandet av barnskydd enligt 4 § 1 mom. barnskyddslagen skall en kommun se till att barnskyddet till sin innebörd och omfattning ordnas så som behovet i kommunen förutsätter. I 2 mom. bestäms att socialnämnden godkänner de allmänna grunderna och anvisningarna för ordnandet och utvecklandet av det under nämnden lydande barnskyddet. I fråga om utvecklande av uppväxtförhållandena bestäms i 6 § 1 mom. i samma lag att socialnämnden och de övriga kommunala myndigheterna skall ge akt på och utveckla barnens och ungdomarnas uppväxtförhållanden samt avhjälpa och förebygga missförhållanden i dem. Enligt 2 mom. i paragrafen skall socialnämnden förmedla information om barnens och ungdomarnas uppväxtförhållanden och sociala problem samt ge sakkunnighjälp till andra myndigheter och likaså till kommunens invånare och i kommunen verksamma samfund.

I 9 § lagen om missbrukarvård (41/1986) bestäms om samarbete. Enligt den skall inom missbrukarvården verksamma myndigheter och samfund samarbeta med varandra. Särskild uppmärksamhet skall ägnas det inbördes samarbetet mellan missbrukarvården å ena sidan och den övriga social- och hälsovården, nykterhetsverksamheten, bostadsmyndigheterna, arbetskraftsmyndigheterna, skolväsendet, ungdomsverksamheten och polisen å den andra.

I fråga om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter bestäms i 16 och 17 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

Uppgifter ur en sekretessbelagd handling får lämnas ut med klientens samtycke eller, när klienten saknar förutsättningar att bedöma betydelsen av samtycket, med samtycke

av klientens lagliga företrädare. Uppgifter får emellertid inte lämnas ut med samtycke av en minderårig klients lagliga företrädare, om företrädaren själv inte har rätt att få informationen av en anledning som bestäms i lag. Om samtycke inte kan fås eller om klienten eller dennes lagliga företrädare uttryckligen förbjuder att en uppgift utlämnas, får den som ordnar eller lämnar socialvård, trots skyldigheten att iaktta sekretess, ur handlingen lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att behovet av vård av, omsorg om eller utbildning för klienten skall kunna utredas, för att vården, omsorgen eller utbildningen skall kunna ordnas eller genomföras eller för att förutsättningarna för försörjningen skall kunna tryggas. Uppgifter får utan samtycke eller trots ett förbud lämnas ut för att trygga ett barns intressen och rättigheter, till en person eller sammanslutning som på uppdrag av socialvårdsmyndigheten sköter uppgifter inom socialvården samt till andra myndigheter, således exempelvis till en anordnare av undervisning eller utbildning.

1.1.8. *En trygg studiemiljö*

Enligt 29 § lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i utbildning rätt till en trygg studiemiljö. Enligt 21 § gymnasielagen och 28 § lagen om yrkesutbildning har en studerande rätt till en trygg studiemiljö.

Enligt motiveringen till regeringens proposition (RP 86/1997) med förslag till lagstiftning om utbildningen som ligger till grund för de givna lagarna förutsätter bestämmelsen dels att de lokaler och redskap som är avsedda för undervisningen är trygga, dels att utbildningsanordnaren t.ex. sörjer för att eleverna inte råkar ut för våld eller annan penaltism i skolan eller i någon annan verksamhet som skolan ordnar. Tryggheten i skolkalerna baserar sig i huvudsak på annan lagstiftning än lagstiftningen om utbildning, dvs. på lagstiftningen om byggnader, brand- och räddningstjänst samt hälsoväsendet.

Enligt 19 § lagen om yrkesutbildning svarar arbetsgivaren för studerandens skydd i arbetet vid utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter även då studeranden inte står i ar-

betsavtalsförhållande till arbetsgivaren. Utbildningsanordnaren är dock inte för egen del befriad från ansvar. Utbildningsanordnaren skall för sin del handla så att rätten till en trygg studiemiljö förverkligas också under perioder av utbildning på arbetsplatsen.

1.1.9. *Skyldigheter för elever och studerande*

I 35 § lagen om grundläggande utbildning bestäms om elevens skyldigheter. En elev skall delta i den grundläggande utbildningen om han inte av särskilda skäl tillfälligt har fått befrielse. En elev skall utföra sina uppgifter samvetsgrant och upptråda korrekt. Motsvarande bestämmelser ingår i 25 § gymnasielagen och 34 § lagen om yrkesutbildning, med den skillnaden att en elev i gymnasium eller yrkesskola inte behöver ange något om tillfällighet eller särskilt skäl för att få befrielse.

Trots att det i utbildningslagarna inte uttryckligen bestäms om en möjlighet att utfärda ordningsstadgor eller andra bestämmelser, har det ansetts att verksamheten i skolan och läroanstalten kan styras genom interna bestämmelser. Bestämmelserna kan till exempel gälla ett korrekt uppträdande hos elever och studerande. Om sådana bestämmelser utfärdas, är de nödvändiga regler för att åstadkomma ordning och reda i verksamheten. Ett olovligt och omotiverat handlingssätt i strid med reglerna kan leda till disciplinära åtgärder. Genom interna bestämmelser får en avvikelse från de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen eller från andra omständigheter som hör till området för lagstiftningen dock inte ske. En sådan ersättningskyldighet som anges i (412/1974) skadeståndslagen kan inte utvidgas.

1.1.10. *Disciplin*

I 36 § lagen om grundläggande utbildning bestäms om disciplinen. Om en elev bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk eller annars uppför sig olämpligt, kan han tillrättavisas genom disciplinärt straff. Disciplinära straff är skriftlig varning och avstängning av eleven för högst tre månader. Utbildningsan-

ordnaren skall se till att eleven under avstängningstiden kan följa studietakten. I 15 § barnskyddslagen bestäms om bevakande av barns fördel. Vid handläggning i skolnämnden av ärende som gäller avstängning av läropliktigt barn från skola bör enligt 1 mom. i paragrafen en representant för socialnämnden vid behov vara närvarande. Det ankommer på nämnden enligt 3 mom. i samma paragraf att särskilt bevaka barnets fördel samt att i mån av möjlighet tillsammans med vårdnadshavarna stöda barnets utveckling till en ansvarskännande individ.

En elev som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet för den tid som återstår av lektionen. En elev som uppför sig olämpligt kan ges högst två timmars kvarsittning. En elev som försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

Om förfarandet vid tillrättavisning av eleven och vid disciplinära åtgärder bestäms i 17 § förordningen om grundläggande utbildning. Innan en elev avstängs för viss tid, ges en skriftlig varning eller kvarsittning skall den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. I fråga om avstängning för viss tid och skriftlig varning skall ett beslut utfärdas. Innan en elev avstängs för viss tid eller ges en skriftlig varning skall också elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd. Elevens vårdnadshavare skall underrättas om andra åtgärder som föreskrivs i denna paragraf, med undantag av utvisning ur klassrummet.

Enligt 26 § gymnasielagen och 35 § lagen om yrkesutbildning kan en studerande som bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk i studierna eller annars uppför sig olämpligt tillrättavisas genom disciplinärt straff. Dessa straff är skriftlig varning och avstängning av studeranden från läroanstalten för högst ett år samt uppsägning av studeranden från elevhemmet. Enligt båda paragraferna kan en studerande, om han är föremål för rannsakan med anledning av brott, avstängas från studierna för den tid som rannsakan pågår om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller till omständigheter som har samband med

detta. Om andra straffåtgärder finns inga bestämmelser. Om förfarandet i disciplinära ärenden bestäms genom förordningar med stöd av lagar.

Förordningarna som getts med stöd av lagarna om utbildning innehåller bestämmelser om verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande. Under den tid då åtal mot en elev eller en studerande är anhängigt vid domstol får disciplinärt förfarande av samma skäl inte inledas eller fortsättas mot honom. Om en domstol har frikänt en elev eller en studerande får disciplinärt förfarande av samma skäl inte inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning. Om en domstol har dömt en elev eller en studerande till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev eller en studerande kan dock avstängas för viss tid och en studerande kan avstängas från studentbostaden om det med hänsyn till brottet eller omständigheterna i samband med det är motiverat.

I paragraferna om disciplin i lagarna om utbildning bestäms att om förfarandet i de ärenden som avses i denna paragraf bestäms, utöver det som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande, genom förordning.

Enligt 14 § 3 mom. kommunallagen (365/1995) kan beslutanderätten i ett ärende som inbegriper utövning av administrativt tvång delegeras endast till ett organ.

Inom undervisningsväsendet har det ansetts att en enskild tjänsteinnehavare med beaktande av denna bestämmelse och den beprövade erfarenheten inte kan besluta om avstängning av elev eller studerande utan att beslutanderätten skall vara ett organ. Om beslutanderätten bestäms i en instruktion eller en annan motsvarande handling.

1.1.11. Försök

Om försök bestäms i 20 § lagen om grundläggande utbildning, 15 § gymnasielagen och 23 § lagen om yrkesutbildning. Paragraferna är likalydande. Enligt 1 mom. i paragraferna kan vederbörande ministerium bevilja tillstånd till ett sådant försök som behövs för utvecklandet av utbildning som avses i respek-

tive lag och som förutsätter avvikelser från bestämmelserna om undervisning i samma lag och i en förordning som utfärdats med stöd av den samt från gällande lagstiftning och andra bestämmelser om undervisningen som meddelats med stöd av den. Utbildningsstyrelsen kan ge tillstånd till försök som avviker från utbildningsstyrelsens föreskrifter. Enligt 2 mom. i paragraferna skall försöket följa ett program som utbildningsstyrelsen har godkänt.

1.1.12. Ändringssökande och besluts verkställbarhet

I fråga om ändringssökande i 42 § lagen om grundläggande utbildning

uppräknas de beslut vilka gäller en namngiven elev, över vilka ändring kan sökas genom besvär. Enligt 5 mom. får ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven elev, inte sökas genom besvär. Samtidigt förbjuds besvär över vissa beslut i länsrätten och länsstyrelsen.

Ändring i ett beslut av utbildningsanordningen som gäller varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller vård av olycksfall i skolan söks genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Med stöd av 2 mom. i paragrafen söks ändring i vissa beslut genom besvär hos länsstyrelsen. Det gäller frågor som förutom den juridiska betydelsen beräknas ha en pedagogisk betydelse.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en elev, avstängning av elev för viss tid eller ett ärende som avses i 2 mom. skall anföras inom 14 dagar från att elevens vårdnadshavare fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådskanke ordning.

I paragrafen om ändringssökande nämns också att yrkande av rättelse i bedömningen av en elevs studieprestationer bestäms genom förordning. Samtidigt förbjuds besvär i saken.

På grundval av allmänna bestämmelser om ändringssökande i förvaltningsprocesslagen

och kommunallagen kan ändring sökas i andra beslut än de som gäller namngivna elever och som fattats av kommuner, samkommuner och statliga läroanstalter med stöd av bestämmelserna om ändringssökande i lagarna om utbildning. På grundval av förvaltningsprocesslagen kan ändring sökas i beslut av statliga förvaltningsmyndigheter inom undervisning. Ändring får inte sökas till exempel i ett beslut som gäller en enskild elev, om det är fråga om rätt till religionsundervisning enligt den egna trosbekännelsen.

I 42 § 5 mom. lagen om grundläggande utbildning förbjuds besvär över beslut som länsstyrelsen och länsrätten fattat på grund av besvär. Detta besvärsförbud gäller inte beslut i fråga om avgiftsfrihet och andra studiesociala förmåner, stöd- och biträdestjänster, eller hjälpmedel, varför ändring i förvaltningsdomstolens beslut avseende dessa ärenden kan sökas hos högsta förvaltningsdomstolen.

I 34 § gymnasielagen och 44 § lagen om yrkesutbildning bestäms på motsvarande sätt om ändringssökande med de undantag som beror på de olika skolformerna. Ändring i ett beslut söks i gymnasium hos länsstyrelsen om beslutet gäller antagning av studerande, särskilda undervisningsarrangemang, tillgodoräknande av studier som fullgjorts i ett annat sammanhang, förlängning av den tid under vilken gymnasiet eller yrkesutbildningens lärokurs får slutföras eller när en studerande skall anses ha avgått eller i fråga om yrkesutbildning förlust av studierätten.

Efter att lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) trädde i kraft den 1 november 1999 är det förvaltningsdomstolen som är besvärsmyndighet i stället för länsrätten.

Lagarna om utbildning innehåller inga bestämmelser om besluts verkställbarhet, varför denna bestäms enligt 31 och 32 § förvaltningsprocesslagen. Ett beslut i vilket ändring får sökas genom besvär får inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Ett beslut kan dock verkställas innan det har vunnit laga kraft, om så stadgas i lag eller förordning eller om beslutet till sin natur är sådant att det bör verkställas omedelbart eller om ett allmänt intresse kräver att verkställigheten av beslutet inte uppskjuts. Efter att besvär har anförts kan besvärsmyndigheten förbjuda att beslutet verkställs eller bestämma att verk-

ställigheten skall avbrytas eller föreskriva något annat som gäller verkställigheten.

1.2. Praxis

1.2.1. Läroplanerna

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, årskurserna 1—2 utarbetades och godkändes av Utbildningsstyrelsen 27.3.2002. I dessa godkända läroplansgrunder har också elevvården beaktats. Utbildningsanordnaren skall från 1.8.2002 beakta de av Utbildningsstyrelsen bestämda läroplansgrunderna och utifrån dem utarbeta målen för och innehållet i undervisningen. Målen för och innehållet i elevvården och i samarbetet hem-skola utarbetas också i detta sammanhang.

Utbildningsstyrelsen fortsätter med att utarbeta grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, årskurserna 3-9 och det är meningen att de läroplaner som är baserade på dem tas i bruk senast från 1.8.2006. Också i dessa läroplansgrunder skall målen för och innehållet i elevvården och i samarbetet hem-skola beaktas. Också när de nya läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen utarbetas tas målen för elevvården och samarbetet mellan hemmet och läroanstalten till övervägande.

De branschspecifika läroplanerna inom yrkesutbildningen har reviderats i samband med att examina blev treåriga. De senaste reviderade läroplanerna togs i bruk den 1 augusti 2001. I grunderna nämns ingenting om målen för elevvården eller om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

1.2.2. Elevvård

En arbetsgrupp som tillsattes av undervisningsministeriet har definierat målen för elevvården (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 13:2002).

Med elevvård inom den grundläggande utbildningen och elevvård för studerande inom gymnasie- och yrkesutbildningen avses det som för eleven och den studerande främjar och upprätthåller hans studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och sådana verksamheter som ökar för-

utsättningarna för detta. Genom elevvård motverkas, igenkänns och korrigeras inlärningssvårigheter samt psykiska, fysiska och sociala svårigheter. För att en god elevvård skall förverkligas fordras ett yrkesövergripande samarbete. I skolorna och läroanstalterna är det rektorn, lärarna, de anställda inom skolhälsovården, skolpsykologerna, skolsocialarbetarna samt specialarbetarna för elevens inläring, välfärd och rehabilitering som genomför elevvården. En välordnad undervisning är den centrala metoden när det gäller att främja allsidig välfärd för elever och studerande.

I lagen om grundläggande utbildningen används begreppet elev och i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning begreppet studerande. I samtliga lagars bestämmelser används dock numera begreppet elevvård.

1.2.3. Trygghet i inlärningsmiljön

Lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning innehåller bestämmelser om trygghet i inlärningsmiljön. En elev har rätt till en trygg studiemiljö. Med stöd av dessa bestämmelser bör utbildnings- och undervisningsanordnaren skapa sådana förutsättningar för inläringen att en trygg inlärningsmiljö de facto förverkligas. Det betyder att inlärningsmiljön och de fysiska och psykiska ramarna stöder elevens/den studerandes välfärd under hela studietiden. En trygg inlärningsmiljö är också grunden för en högklassig och framgångsrik verksamhet för skolor och läroanstalter, elever och övrig personal. En trygg inlärningsmiljö förutsätter ett brett samarbete mellan olika förvaltningar och aktörer och ett tillräckligt informationsutbyte mellan de olika aktörerna.

1.3. Bedömning av nuläget

1.3.1. Problem med tryggheten i inlärningsmiljön

Under de senaste tio åren har det skett betydande förändringar i barnens och ungdomarnas ställning och välfärd. Trots att största delen av barnen mår bättre än förr, hopar sig problemen för en del av dem och det syns i

deras sätt att ta vara på sig själva. Problemen ger sig tillkänna som försämrad hälsa hos barnen, svårigheter med inläringen samt försvagad social välfärd. Hemmens möjligheter att ge barnen och ungdomarna grundtrygghet har i vissa fall försvagats avsevärt. Ungdomarnas osociala beteende och ökade rusmedelsbruk beror av detta. Det har blivit ett betydande mål för att främja jämlikhet att främja trygghet och välfärd för barn och ungdomar. Det har uppstått ett större behov än förut av elevvårdstjänster och andra stöd-tjänster.

Skolorna och läroanstalterna har inte be-sparats olika riskfaktorer som hotar trygghe-ten i inlärningsmiljön. Nedan anges faktorer som försvagar inlärningsmiljön i grundskolan enligt länsstyrelsernas riksomfattande be-dömning av elevvården och tryggheten i in-lärningsmiljön 2001.

Enligt bedömningen hotas tryggheten i in-lärningsmiljön i olika skolor av följande risk-faktorer: mobbning i ca 90 procent av sko-lorna, allvarligt bråk under lektionen i över 60 procent av skolorna, olyckshändelser och olycksfall i ca 60 procent av skolorna, våld mellan eleverna i ca 50 procent av skolorna, stölder, snatteri i närmare 40 procent av sko-lorna, rökning i skolan ca 30 procent, hotel-ser, våld och mobbning riktade mot lärarna i närmare 20 procent av skolorna, hot på grund av olika rusmedel i närmare 10 procent av skolorna och i ca 5 procent av skolorna har en elev hotat övriga medlemmar i skolsam-fundet med ett eggvapen eller annat vapen. Ovan beskrivna hot visar också att det under skoldagen förekommer faktorer som hindrar elevernas inläring, hälsa och social välfärd. Utöver de ovan nämnda problemen före-kommer det allvarliga psykisk-sociala pro-blem i skolorna. Under läsåret 2000—2001 hade i 36 procent av skolorna en eller flera elever anvisats vård eller fortsatta undersök-ningar på grund av psykiska problem. Fallen där en person anvisats vård på grund av al-koholbruk förekom i sex procent av skolorna och på grund av narkotika i sju procent av skolorna. Anmälan till barnskyddet hade gjorts i 27 procent av skolorna.

1.3.2. Förbättrad trygghet

Man har på många sätt i skolorna försökt motverka bråk som skapar otrygghet och kris-situationer. Nästan alla skolor har gemen-samt överenskomna pedagogiska principer, om förhållningssättet i mobbnings-situationer och förhindrande av mobbning, om hand-lingsmönstret vid olyckshändelser, om olycksfall inträffar eller om en elev plötsligt insjuknar. För allvarliga kris- och våldssitua-tioner samt för motverkande av rusmedels-bruk finns det inte ett enhetligt handlings-mönster i alla skolor.

Läroplanen i de flesta skolor innehåller ett avsnitt om tryggheten i inlärningsmiljön. De flesta skolor har skriftliga anvisningar om trygghetsplanering och upprätthållande av en krisberedskap. De flesta skolor har också en fastställd ordningsstadga, och likaså en sä-kerhetsplanering som grundar sig på lagen om räddningsväsendet. Det finns en arbetar-skyddsplan som grundar sig på arbetar-skyddslagen i omkring hälften av landets skolor.

När det gäller handlingsmönster, planer och krisberedskap i avsikt att främja trygghe-ten i inlärningsmiljöerna förefaller det som om behovet i skolorna leder till verksamhet som förhindrar faror. Det är i skolorna i de stadlika kommunerna, de stora skolorna och de högsta klasserna samt de skolor som har allvarliga och ofta förekommande problem som man oftast och mångsidigast vidtagit åtgärder för att minimera trygghetsriskerna.

Bedömningen ger vid handen att viljan att förbättra tryggheten och behovet att utveckla tryggheten hänför sig till skolbyggnaderna, skolgården, trafikarrangemang samt storle-ken på undervisningsgrupperna. Det finns också ett tydligt behov att allmänt öka den sociala och psykiska tryggheten i skolorna.

Trots att elevvården och tryggheten i inlä-rningsmiljöerna inte varit föremål för en riks-omfattande bedömning i utbildningen på andra stadiet, torde en sådan slutledning kunna dras att de faktorer som hotar trygghe-ten för eleverna i den grundläggande utbild-ningen existerar också i utbildningen på and-ra stadiet. Det finns ett behov att utveckla lagstiftningen både för den grundläggande utbildningen och för utbildningen på andra

stadiet. Genom utveckling av lagstiftningen bör främjande av såväl elevernas/de studerandes goda inläring, goda hälsa som deras sociala välfärd eftersträvas. Ett främjande av välfärden genom lagstiftning bör vara grupp-baserat, så att arbetet och studieförhållandena förbättras både ur elevernas/de studerandes och ur lärarnas arbetssynvinkel.

Statsrådet fattade den 4 mars 1999 ett principbeslut om ett nationellt brottsförebyggande program. Programmets tyngdpunkt ligger vid brottsförebyggandet på det lokala planet. Syftet är att brottsförebyggande program utarbetas i alla kommuner. Enligt programmets rekommendationer bör alla kommuner åtminstone ordna samarbete mellan skolorna, ungdomsväsendet, socialväsendet och polisen för att motarbeta ungdomsbrottslighet och annat normstridigt beteende hos barn och ungdomar.

På det verksamhetsområde som hör till undervisningsministeriet utvecklas skolans roll för att förebygga brottslighet. I denna avsikt utvidgas försök med skolklubbar, tryggas tillgången till specialundervisning och görs särskilda insatser för utbildning av barn och unga som löper risk att marginaliseras och utvecklas elevvården och elevhandledningen. I lärarutbildningen skall mer än hittills ingå kontroll av klassgemenskapen och lärarnas beredskap att känna igen om stödjade barn och ungdomar i svåra livssituationer skall utvecklas. Praxis i fråga om att ingripa mot skolknäring och mobbning skall framhävas.

I avsnittet om skol- och ungdomspolitik i principbeslutet uppmärksammas bland annat skolans fostrarroll, skoldisciplinen och allas motivering. För utbildning av barn och unga som löper risk att marginaliseras nämns som särskilda insatser att elevvården och elevhandledningen skall utvecklas.

1.3.3. *Kännedom om ungdomars missbruk*

I promemorian av social- och hälsovårdsministeriets arbetsgrupp med uppgift att utreda användningen av narkotikatestning (arbetsgruppspromemorior 2002:2) behandlas frågor i anslutning till narkotikatestning i arbetslivet och beträffande arbetspraktik i anslutning till studier. Arbetsgruppspromemorian innehåller en redogörelse för narkotika-

problemet utbredning i Finland. I redogörelsen berättas bland annat följande:

"Narkotikamissbruket och tillhörande hälsoproblem och sociala problem samt brottsligheten har ökat de senaste åren. I berusningssyfte används för det mesta alkohol, läkemedel som påverkar centrala nervsystemet, cannabis och amfetamin.

Ungdomarnas rusmedelsbruk inleds i allt tidigare åldrar och har ökat. Det vanligaste rusmedlet bland finländska ungdomar är fortfarande alkohol, men narkotikamissbruket, speciellt av cannabis och extasy har ökat. Av 15—16-åringarna i nionde klassen i grundskolan meddelade tio procent i mars 1999 att de någon gång i livet prövat ett olagligt rusmedel. Jämfört med 1994 har andelen fördubblats.

Enligt preliminära uppgifter i en undersökning som beskriver ungdomsbrottsligheten 1995 - 2001 utförd av Rättspolitiska forskningsinstitutet konstateras att brottsbeteendet bland unga under hela perioden kännetecknas av en ökande användning av marijuana och hasch. År 1995 berättade 4,4 procent av ungdomarna, 1996 7,8 procent, 1998 5,8, procent och 2001 7,7 procent att de åtminstone en gång använt marijuana eller hasch under enkätåret. En enkät som beskriver andra droger gjordes för första gången 2001. Då berättade 1,6 procent av ungdomarna att de åtminstone en gång använt andra droger än cannabisprodukter.

Största delen av narkotikamissbrukarna är yngre än 30 år. Regionalt sett är narkotikabruket och missförhållandena på grund av narkotika vanligare i södra Finland och i de största städerna."

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Komplettering av grunderna för läroplanen och av läroplanerna

För elevernas sunda uppväxt och utveckling krävs för individen och gemenskapen sådana förhållanden som förutom elevernas ålder och förutsättningar också beaktar verkningar och förebyggande av riskfaktorer under uppväxten och utvecklingen i samband med anordnandet av undervisningen. Ut-

gångspunkten är att undervisningen skall ordnas så att också elevernas sunda uppväxt och utveckling främjas.

Grunderna för läroplanen består av målen och det centrala innehållet för de olika läroämnena och ämnesområdena samt för elevhandledningen och den övriga undervisningen, varom utbildningsstyrelsen beslutar i fråga om den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. Grunderna för läroplanen föreslås i propositionen inkludera också de centrala principerna för elevvården och för den grundläggande utbildning målen för och det centrala innehållet i samarbetet mellan hemmet och skolan samt för gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Syftet är att elevens och den studerandes lärande, uppväxt, utveckling och allsidiga välfärd främjas. Således skall arrangemangen avseende elevvården samt samarbetet mellan hemmet och skolan och hemmet och läroanstalten också inkluderas i den läroplan som undervisnings- eller utbildningsanordnaren godkänner. Det bestäms att utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen skall fastställa sådana mål för elevvården som hör till elevvården inom undervisningsväsendet, men inte till tjänsterna inom socialvården eller hälsovården.

Riksdagens justitieombudsman har i svaret på en klagoskrift om mobbning meddelat att hon anser det vara särskilt viktigt att syftet med beredningen i undervisningsministeriets arbetsgrupper är förverkliga rätten till en trygg studiemiljö enligt 29 § lagen om grundläggande utbildning, som justitieombudsmannen anser vara en förutsättning för förverkligande av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 16 § grundlagen. Också statsrådets justitiekansler har i svaret på klagan över den långa skoldagen för grundskoleleverna fäst uppmärksamhet vid samarbetet med hemmen.

Hälsoproblem samt mentala och sociala problem hos elever och studerande inverkar menligt på skolgången och studierna. Hit hör till exempel pubertetsproblem under barns och ungdomars uppväxt, läs- och skrivsvårigheter och andra inlärningssvårigheter, mobbning samt krissituationer och mentala problem för barn och ungdomar och deras

familjer. Ofta uppträder problemen först som svårigheter under skolgången och studierna. Därför är det ändamålsenligt att inkludera elevvården i grunderna för läroplanen och i de lokala läroplanerna. Det är särskilt viktigt att undervisningsmyndigheterna samt social- och hälsovårdsmyndigheterna verkar i samråd såväl nationellt som lokalt.

I propositionen föreslås att utbildningsstyrelsen skall förbereda grunderna för läroplanen avseende elevvården samt samarbetet mellan hemmet och skolan och hemmet och läroanstalten i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. I paragrafen om läroplanen i lagarna föreslås att läroplanen avseende elevvården samt samarbetet mellan hemmet och skolan eller hemmet och läroanstalten skall utarbetas i samråd med de myndigheter som sköter verkställandet av social- och hälsovården i den kommun där skolan är placerad. Syftet är att social- och hälsovården garanterat beaktas i läroplanen för undervisning eller utbildning också på den lokala nivån. Samtidigt föreslås en bestämmelse om att utbildningsanordnaren också fastslår formerna för samarbetet mellan hemmet och skolan och för elevvården. I gymnasiet och inom yrkesutbildningen skall utbildningsanordnaren på motsvarande sätt fastslå formerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt för elevvården.

Arenden om elevvård samt samarbete mellan hem och skola skall inte tas med i grunderna för läroplanen för vuxenundervisning. De 18 år fyllda studerandenas myndighet skall beaktas också i läroplanerna och informationspraxis som rör de ungas utbildning.

Utbildningsstyrelsen har till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, årskurserna 1–2, som godkändes 27.3.2002 fogat frågorna om samarbete mellan hemmet och skolan samt elevvården. Punkten om samarbete mellan hem och skola har bekräftats med följande ordalydelse:

"Vårdnadshavarna har det främsta ansvaret för barnet. Skolan skall ge vårdnadshavarna möjlighet att med till buds stående medel, även i skolarbetet, ansvara för det egna barnets fostran och inlärning i enlighet med uppställda mål. Samarbetet mellan hemmet och skolan skall organiseras så att familjerna

vid behov får hjälp av det yrkesövergripande samarbetsnätet i frågor som gäller elevernas skolgång.

Vårdnadshavarna skall ha möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av verksamheten i skolan. Skolan måste ta initiativ till samarbete. I samarbetet mellan hem och skola är utgångspunkten att alla berörda parter är jämlika."

Punkten om elevvården har följande innehåll:

"Elevvården skall ha hand om elevernas psykiska, fysiska och sociala välbefinnande. Genom elevvård främjar de vuxna elevernas harmoniska tillväxt och utveckling samt säkerställer möjligheten till jämlikt lärande för alla. Målet är att skapa en trygg och sund studie- och arbetsmiljö samt att skydda elevernas mentala hälsa.

De som är knutna till elevvårdsverksamheten strävar efter att i tillräckligt god tid upptäcka inlärningssvårigheter och övriga problem och sedan ingripa.

Elevvårdsarbetet kan samordnas i en yrkesövergripande elevvårdsarbetsgrupp."

Dessutom uppräknas i grunderna för läroplanen det läroplanen skall innehålla när det gäller elevvård.

2.2. Elevvård och frånvarokontroll

I propositionen föreslås att en ny paragraf 31 a § om elevvård fogas till lagen om grundläggande utbildning. I paragrafen bestäms om elevens rätt att avgiftsfritt få elevvård som är nödvändig för att han skall kunna delta i undervisningen och anges syftet med elevvården. Enligt definitionen avses med elevvården elevens goda inläring och ett främjande och upprätthållande av elevernas psykiska, fysiska och sociala välbefinnande och verksamhet som förbättrar detta.

I 2 mom. skall den verksamhet som hänförs till elevvården anges. I elevvården skall enligt den ingå elevvård i enlighet med den läroplan som godkänts av utbildningsanordnaren samt sådana elevvårdstjänster som i folkhälsolagen avses med skolhälsovård och i barnskyddslagen avses med stöd vid fosteran. Bestämmelser om dessa tjänster finns i 14 § 1 mom. folkhälsolagen och 7 § barnskyddslagen.

Enligt 3 mom. skall utbildningsanordnaren ombesörja att nödvändiga elevvårdstjänster ordnas för en elev vars uppförande föranlett ett sådant disciplinärt straff som avses i 36 § 1 mom. De disciplinära åtgärderna avser att lotsa en störande elev att ändra sitt uppförande. Om elevens uppförande leder till en skriftlig varning eller avstängning för viss tid, är det skäl att söka lösningar på elevens problem också med andra medel.

I 31 § 1 mom. lagen om grundläggande utbildning bestäms om avgiftsfri undervisning. I momentet bestäms också om rätt för handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd att få vissa tjänster och hjälpmedel. Eftersom alla elever enligt 31 a § skall ha rätt till elevvårdstjänster, föreslås att omnämmandet av elevvårdstjänster stryks ur momentet.

Elevens rätt till elevvårdstjänster regleras inte inom gymnasie- och yrkesutbildningen för att motsvara lagen om grundläggande utbildning.

Det föreslås att sådana bestämmelser fogas till gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning att målet för elevvården för studerande anges på motsvarande sätt som målet för elevvården anges inom den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren åläggs när det gäller gymnasiet att se till att handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd informeras om existerande hälso- och socialvårdstjänster och får handledning med att uppsöka dessa tjänster. I den paragraf om elevvård för studerande som skall fogas till lagen om yrkesutbildning hänvisas till tjänsterna enligt folkhälsolagen och barnskyddslagen och bestäms om skyldigheten för utbildningsanordnaren att verka i samråd med myndigheter och andra instanser som ordnar tjänsterna och att informera studerande om förmånerna och tjänsterna. En studerande skall dessutom vid behov få handledning med att söka sig till förmånerna och tjänsterna. Bestämmelserna för gymnasiet respektive yrkesutbildningen avviker från varandra delvis för att det ordnas specialundervisning inom yrkesutbildningen, men inte inom gymnasieutbildningen. Bestämmelserna i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning i vilka begreppet "elevvård" nämns i samband med bestämmelserna om rätt för

handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd ändras så att begreppet "elevvård" stryks och om elevvård för studerande bestäms bara i de bestämmelser som uttryckligen gäller denna. En hänvisningsbestämmelse om elevvård för studerande föreslås bli fogad till 11 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998).

För närvarande finns det inga bestämmelser om kontroll av elevernas frånvaro. Eftersom en tät frånvaro i huvudsak berör samma elever och drabbar deras skolresultat, är det skäl att kontrollera deras frånvaro och vid behov reda ut orsakerna. Det föreslås därför att en bestämmelse fogas till 26 § om fullgörande av läroplikten enligt vilken utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Det sägs ingenting i lagen om hur snabbt frånvaron bör meddelas. Det är dock meningen att meddelandet ges så snart som möjligt efter att frånvaro har observerats. Bestämmelsen om att vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten bibehålls i paragrafen. En kontroll och underrättelseskylldighet förbättrar möjligheterna både för utbildningsanordnaren och för vårdnadshavaren att se till att skolgången är regelbunden. Med hänsyn till gymnasie- och yrkesutbildningens karaktär och studerandenas ålder skall några bestämmelser om kontroll och underrättelse inte intas i gymnasie- och yrkesutbildningslagarna. Då det gäller studerande som är under 18 år kan dessa frågor behandlas i samråd mellan hemmet och läroanstalten.

2.3. En trygg studiemiljö

Till paragraferna om rätt till en trygg studiemiljö i lagarna om utbildning fogas en bestämmelse enligt vilken utbildningsanordnaren i samband med läroplanen bör utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och bråk, verkställa planen och övervaka att den efterföljs och förverkligas. Utbildningsstyrelsen ger i samband med grunderna för läroplanen ut bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas. Dessa bestämmelser avser inte grunderna för läroplanen eller läroplanerna för vuxenutbildning.

Det vore skäl att i planerna för förebyggande av våld, mobbning och bråk i skolor och läroanstalter beakta de åtgärder som avses i statsrådets principbeslut av den 4 mars 1999 om ett nationellt brottsförebyggande program.

Enligt propositionen skall i lagarna om utbildning bestämmas om ordningsstadgorna. Undervisnings- eller utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor för skolan eller läroanstalten eller utfärda andra ordningsbestämmelser som tillämpas i skolan i avsikt att främja den interna ordningen i skolan, skolarbetet samt tryggheten och trivseln i skolsamfundet. I praktiken finns det redan nu ordningsstadgor i de flesta skolor. Ordningsstadgorna eller de andra bestämmelserna får inte kränka de grundläggande fri- och rättigheter som avses i grundlagen, och inte heller i övrigt strida mot lagstiftningen.

2.4. Disciplin

I lagen om grundläggande utbildning föreslås en bestämmelse enligt vilken en elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller eleven kan få en skriftlig varning. Lagen innehåller också bestämmelser om möjligheten att avstänga en elev för högst tre månader om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppträda på ovan avsedda klandervärda sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning. Den skriftliga varningen och avstängningen för viss tid är disciplinära straff. Också i den gällande bestämmelsen föreskrivs om kvarsittning, skriftlig varning och avstängningen för högst tre månader, men en gradering av straffet framgår inte av ordalydelsen i bestämmelsen. En elev i grundläggande utbildning som försummat sina hemuppgifter kan fortfarande åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

En elev i gymnasium och i yrkesutbildning som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en studerande fortsätter att uppträda på ovan avsedda klan-

dervärda sätt efter att ha fått en skriftlig varning kan han bli relegerad från läroanstalten för högst ett år eller uppsagd från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff. Straffen är desamma som i gällande bestämmelser. Uppsägningen från elevhemmet preciseras så att det framgår av bestämmelsen att det är möjligt att uppsäga en elev både för en viss tid och för den tid som återstår av studierna. För närvarande föreskrivs om uppsägning från elevhemmet utan angivande av varaktighet.

Enligt propositionen bestäms i varje lag om utbildning att en elev eller studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen. Enligt samma bestämmelse kan en elev eller studerande som stör undervisningen bli tillsagd att lämna en skoltillställning, till exempel en fest. För närvarande ingår bestämmelsen att en elev skall lämna klassrummet bara i lagen om grundläggande utbildning.

Innan lagen om grundläggande utbildning trädde i kraft fanns det i förordningen om grundläggande utbildning (718/1984) en bestämmelse om att en elev skall lämna klassrummet. I 58 §, sådan den lyder i förordning, 176/1991, bestäms att läraren för att tillrättavisa en elev får utvisa eleven för den återstående delen av lektionen. Enligt ordalydelsen i 36 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning kan en elev som stör undervisningen bli tillsagd att lämna klassrummet. Om beslutanderätten för läraren bestäms i förordningen om grundläggande utbildning.

I vissa fall har det visat sig vara berättigat att förvägra en elev eller studerande tillträde till undervisningen. En sådan situation är förhållanden om en elev genom våldsamt uppförande äventyrar säkerheten för andra elever eller för personer som arbetar i skolan eller andra undervisningsutrymmen eller om en elev uppför sig så störande att undervisningen eller den verksamhet som hänförs till den försvåras orimligt mycket. Det föreslås att bestämmelserna om förvägrat tillträde till undervisningen för eleven i dessa fall fogas till lagarna om utbildning.

I lagarna om utbildning bestäms också att ett beslut skall meddelas om en avstängning

på viss tid och om en skriftlig varning samt om avstängning från studier i ett gymnasium och inom yrkesutbildning för den tid som rannsakan pågår, och att övriga disciplinära åtgärder, avlägsnandet av en elev ur klassen och förvägrad undervisning samt inom grundläggande utbildning också kvarsittning och utförande av uppgifter efter arbetsdagens slut skall registreras. Bestämmelserna om meddelande och registrering av beslut ingår för närvarande i förordningarna i huvudsak med samma ordalydelse som den som nu föreslås i lagarna. Bestämmelserna om personernas rätt att yttra sig och om annat om själva förfarandet överförs från förordning till lag.

2.5. Verkställande av elevs relegering för viss tid

I propositionen föreslås att vissa omständigheter kring verkställandet av relegeringen för viss tid fogas till bestämmelserna i lagarna om utbildning.

Läroplikten är i kraft också under den tid relegeringen för viss tid varar. Därför föreslås att det i lagen om grundläggande utbildning noggrannare än för närvarande bestäms om den undervisning som en elev inom den grundläggande utbildningen skall få under verkställigheten av relegeringsstraffet. Enligt 36 a § 1 mom. i propositionen skall utbildningsanordnaren ordna undervisning så att eleven förhindras från att bli efter sin årsklass och undervisningsgrupp. I samma moment bestäms också att en individuell plan som baserar sig på läroplanen utarbetas för den elev som relegerats, enligt vilken undervisningen genomförs och studierna övervakas. I 36 § 1 mom. i lagen stryks den onödiga sista meningen som mer generellt anger att det är undervisningsanordnarens skyldighet att se till att eleven inte sackar efter undervisningen under relegeringen.

En elev kan uppföra sig så pass våldsamt, hotfullt eller störande att det blir nödvändigt att genast verkställa relegeringen för viss tid. Enligt propositionen kan relegeringen för viss tid verkställas trots att beslutet inte vunnit laga kraft. Det betyder att relegeringen kan inledas även om den besvärstid som gäller för beslutet inte har löpt ut och fortsät-

ta medan den eventuella besvärsskriften behandlas i förvaltningsdomstolen. Ett beslut som inte vunnit laga kraft om relegering för viss tid kan verkställas i den grundläggande utbildningen, när en elev betett sig så våldsamt eller hotfullt att det äventyrat eller allvarligt hotar säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme och det finns en risk för att det våldsamma eller hotfulla beteendet upprepas.

I gymnasiet och yrkesutbildningen kan relegering för viss tid och uppsägning från studentbostaden för viss tid eller för den resterande studietiden verkställas trots att ett beslut inte vunnit laga kraft, även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat. Bestämmelserna ger möjlighet till omedelbart ingripande i problemsituationer då detta är nödvändigt för återställande av arbetsfreden. Besvär i dessa ärenden skall behandlas i brådska ordning.

Beslut om att relegering för viss tid eller uppsägning från studentbostaden skall verkställas genast kan fattas på samma gång som beslutet om relegeringen för viss tid fattas. Om beslutet överklagas kan förvaltningsdomstolen med stöd av 32 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen bestämma att verkställigheten avbryts. Också de orsaker som nämns i 31 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen till att ett beslut kan verkställas innan det har vunnit laga kraft kan fortfarande återopas.

När ett beslut om relegering av en elev eller en studerande för viss tid eller om uppsägning av en studerande från studentbostaden och om verkställigheten innan utgången av besvärsfristen och beslut angående eventuella besvär inväntas, skall motiveringen till relegeringsbeslutet också innehålla en motivering om att beslutet om relegering verkställs innan det har vunnit laga kraft.

2.6. Avlägsnande av en elev som uppträder störande eller äventyrar säkerheten

Det åligger rektorn och läraren att på grund av sin ställning övervaka ordningen och tryggheten i skolan. I sådana undantagsfall då en elev som uppför sig störande eller

äventyrar tryggheten inte lyder uppmaningen att avlägsna sig och rätten för de andra eleverna till undervisning eller trygghet kräver omedelbara åtgärder, har rektorn och läraren rätt att avlägsna eleven från skolan eller en skoltillställning. En motsvarande situation kan uppstå då eleven förvägrats tillträde till undervisningen för den återstående arbetsdagen. För att eleven skall förvägras undervisning förutsätts det en uppenbar risk för att tryggheten för en annan elev eller person som arbetar i skolan eller ett annat undervisningsutrymme uppenbart äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller att undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt på grund av elevens störande uppförande.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror gavs den 5 april 2002 (RP 44/2002 rd). I denna proposition föreslås bland annat att ordalydelsen som gäller maktbruk i lagen om ordningsvakter (533/1999) och lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik (472/1977) justeras. Till bestämmelserna fogas ett omnämnande om att bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § strafflagen (39/1989). En motsvarande hänvisningsbestämmelse kan tas med i paragraferna om avlägsnande av en elev, om riksdagen godkänner bestämmelserna om excess i samband med användning av maktmedel och hänvisningsbestämmelserna i speciallagstiftningen som ingår i regeringens proposition till riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror.

2.7. Försök

I propositionen föreslås att bestämmelserna om försök ändras och görs mer detaljerade. Då skolor för grundläggande utbildning tillhörande flera undervisningsanordnare eller läroanstalter för gymnasieutbildning tillhörande flera utbildningsanordnare deltar i ett försök väljs skolorna och läroanstalterna ut efter ansökan av undervisnings- och utbildningsanordnarna så att regionerna och språkgrupperna är så jämnt representerade som möjligt. Det skall också bestämmas i lagarna

i vilket avseende man kan i ett försök får avvika från bestämmelserna i varje lag och bestämmelsen med stöd av den samt om prövningsrätten hos en myndighet i fråga om val av försöksskolor och försökets maximilängd. Försöksenheter i yrkesutbildningen väljs ut med hänsyn till regionernas och språkgruppernas representativitet, om det utifrån försökets omfattning och syften är motiverat. Vid försök skall det försöksprogram som godkänts av utbildningsstyrelsen iaktas och likaså gällande bestämmelser. Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Avviker ett försök bara från grunderna för läroplanen, beviljas försökstillståndet av utbildningsstyrelsen liksom nu.

2.8. Överflyttande av bestämmelser från förordningar till lagar och specificering av bestämmelsen om förlust av studierätten

Med beaktande av bestämmelsen i 80 § 1 mom. grundlagen enligt vilken det genom lag skall utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag, föreslås det att vissa bestämmelser överflyttas från förordningen om grundläggande utbildning och gymnasieförordningen samt förordningen om yrkesutbildning till lagarna. Sådana bestämmelser är hörande av elever, studerande och vårdnadshavare och vissa andra förfaringsätt, ny bedömning och rättelse av bedömningen samt verkningar av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Paragraf 32 § lagen om yrkesutbildning gäller förlust av studierätten. Bestämmelsen tillämpas för närvarande på yrkesutbildning i musik. Paragrafen kompletteras så att den i begränsade situationer kan tillämpas också på annan yrkesutbildning.

2.9. Ändringssökande

För att stärka elevens rättsskydd finns en komplettering i 42 § lagen om grundläggande utbildning om att rätten till ändringssökande också ges i beslut om undervisning i religion och livsåskådningskunskap som fattats av undervisningsanordnaren enligt 13 § lagen

om grundläggande utbildning samt i beslut om elevvård enligt 31 a § lagen om grundläggande utbildning.

I ärenden som huvudsakligen är av pedagogisk karaktär söks ändring fortfarande hos länsstyrelsen. Dessa beslut gäller samma ärenden som finns i 42 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning.

I propositionens 42 § 5 mom. föreslås besvärshänsyn i fråga om bedömningen av en elev. Enligt gällande bestämmelser kan inte heller ändring i ett beslut om bedömningen av en elev sökas genom besvär. Bestämmelserna om rättelse av bedömning i förordningen om grundläggande utbildning överförs till denna bestämmelse. Elevens vårdnadshavare kan hos rektor begära att beslut eller slutbedömning som gäller studieförloppet eller kvarstannande i årskurs omprövas. En vårdnadshavare som är missnöjd med den nya bedömningen kan begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen, det samma gäller en vårdnadshavare vars begäran om ny bedömning har avslagits. Om förnyande och rättelse av bedömning bestäms noggrannare genom förordning.

I 36 § gymnasielagen och 44 § lagen om yrkesutbildning som gäller ändringssökande föreslås en ändring för att motsvara bestämmelserna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning. I dessa läroanstalter söks ändring länsstyrelsen då beslutet gäller antagning av studerande, särskilda undervisningsarrangemang, tillgodoräknande av studier som fullgjorts i ett annat sammanhang, förlängning av den tid under vilken gymnasiet eller yrkesutbildningens lärokurs får slutföras och när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet eller förlorat studierätten i yrkesutbildning. I dessa beslut av länsstyrelsen har eleven rätt att besvara sig hos förvaltningsdomstolen. Om besvärstid, brådska behandling och besvärshänsyn bestäms på samma sätt som i fråga om besvär som behandlas i länsstyrelsen enligt lagen om grundläggande utbildning.

Ändring i ett beslut om bedömningen av en elev får inte sökas genom besvär. Om rättelse av bedömning bestäms på samma sätt som i lagen om grundläggande utbildning. Till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning fogas en hänvisningsbestämmelse om rättelsen.

Tillstånd att ordna grundläggande utbildning och gymnasieutbildning kan med stöd av 7 § 1 mom. lagen om grundläggande utbildning och 3 § 1 mom. gymnasielagen också beviljas för utbildning som ges utomlands. Om den behöriga länsstyrelsen och förvaltningsdomstolen finns det i dessa fall inga bestämmelser. I paragraferna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen finns ett nytt moment som anger att vid undervisning och utbildning utomlands är den behöriga länsstyrelsen i södra Finland och den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol.

Dessutom används i paragraferna termen förvaltningsdomstol i stället för länsrätt i enlighet med lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999).

3. Ekonomiska verkningar samt verkningar i fråga om organisation och personal

Enligt lagförslaget skall Utbildningsstyrelsen och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården verka i samråd för att utarbeta grunderna för läroplanerna i fråga om de delar som gäller samarbetet mellan hem och skola eller hem och läroanstalt samt elevvården. Anordnarna av undervisning och utbildning åläggs vissa nya förpliktelser. Hit hör skyldigheten att samarbeta med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen kring utarbetande av läroplaner, att bestämma formerna för samarbetet mellan hemmet och skolan samt för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen, att kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro, att utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och bråk, att verkställa planen samt att övervaka att den iakttas och förverkligas och att godkänna eller utfärda ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser som skolan eller läroanstalten tillämpar. Dessa förpliktelser kan dock uppfyllas med de nuvarande resurserna. Finansieringen av elevvården grundar sig på författningar som gäller finansieringen av social-

och hälsovården och undervisningsväsendet. Enligt bestämmelserna för elevvården, kommunallagen, folkhälsolagen och barnskyddslagen har undervisnings- och utbildningsanordnarna kunnat sköta elevvårdstjänsterna efter eget val.

Enligt dessa bestämmelser kan elevvården som med stöd av folkhälsolagen hör till hälsovården i fråga om den elevvård som hör till barnskyddsområdet anses vara en skyldighet för den kommun där läroanstalten är belägen. Bestämmelserna utesluter dock inte hemkommunens förpliktelser avseende hälso- och socialvård.

Anställda inom skolhälsovården, läkare och hälsovårdare, skolpsykologer, socialarbetare och kuratorer kan vara anställda i skolor och läroanstalter eller på andra platser i kommunen. De kan arbeta delvis med elevvård i skolan och delvis med andra uppgifter. Vissa kommuner har ordnat elevvården med hjälp av ensamkommun. Av dessa orsaker är det i praktiken omöjligt att skilja kostnaderna för elevvården från andra social- och hälsovårdskostnader och kostnadseffekten i eurobelopp för bestämmelserna om elevvården är omöjliga att bedöma.

Det är meningen att förtydliga elevvårdens ställning och bestämmelser. De föreslagna ändringarna kan åsamka kommunerna jämförelsevis små tilläggskostnader närmast på grund av att elevvården effektiviseras. Att tidigt ingripa i problem hos barn och unga ger dock en inbesparing på flera års sikt, eftersom detta minskar behovet av resurskrävande åtgärder inom socialvården.

Någon ny organisation för elevvården föreslås inte. Det är meningen att elevvården skall fungera inom nuvarande organisation och att samarbetet skall öka mellan de olika aktörerna och att den praktiska funktionen och tillgången till tjänster skall förbättras.

De andra föreslagna ändringarna medför inte ökade kostnader.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Förslag av arbetsgruppen för trygghet i grundläggande utbildning

Undervisningsministeriet tillsatte en arbetsgrupp 18.2.1999 med uppgift att utreda

situationen i skolan i fråga om grundskolelevernas trygghet samt att lägga fram förslag till rättsliga möjligheter och åtgärder med vilka ofog och brottslig verksamhet kunde förebyggas och minskas. Arbetsgruppen skulle särskilt uppmärksamma det ansvar och de skyldigheter som anges i lagstiftningen som trädde i kraft den 1 januari 1999. I promemorian (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 20:2000) föreslogs bland annat följande:

I sådana situationer där en elev kan äventyra de andra elevernas säkerhet, skall det i undantagsfall gå att vägra eleven närvaro vid undervisningen. Ett beslut om att avstänga eleven för viss tid skall om det är grundat på ett omedelbart säkerhetsbehov kunna fattas med omedelbar verkan. Läraren skall ha rätt att avlägsna eleven ur klassen för den tid som återstår av lektionen. Lagstiftningen inom undervisningsväsendet bör inkludera en möjlighet för undervisningsanordnaren att utarbeta en ordningsstadga. Lagstiftningen om elevvården bör bli klarare och redigare.

Arbetsgruppen föreslog också att undervisningsanordnaren ges rätt att få sekretessbelagda uppgifter om dessa är nödvändiga för att elevens skolgång skall kunna anordnas på ett ändamålsenligt sätt och att föreskrifterna om narkotikatester genomgår en totalutredning. Dessa förslag kommer att klarläggas separat i en arbetsgrupp som tillsätts av social- och hälsovårdsministeriet.

Utlåtanden om arbetsgruppspromemorian begärdes av 55 intressegrupper, bland dem utbildningsstyrelsen, länsstyrelserna, Finlands Kommunförbund, föräldraorganisationer och Lärarnas fackorganisation.

Utlåtandena om promemorian förhöll sig för det mesta positivt till den förslagna ändringen av lagstiftningen, men förslagen avstyrktes också. En del av de positiva utlåtandena förutsatte att det ordnas stödåtgärder i samband med de disciplinära åtgärderna. Det framhölls också att trots att omfattningen av och tillgången till elevvård tryggas genom bestämmelser, skall tryggheten i skolan i första hand basera sig på att ett positivt samarbetsklimat etableras.

Trygghetsarbetsgruppen behandlade de ärenden som ingick i uppdraget i fråga om grundundervisningen. Det är dock uppenbart

att samma problem verkar störande också i gymnasierna och yrkesskolorna.

4.2. Förslag av arbetsgruppen för elevvård

Undervisningsministeriet tillsatte en arbetsgrupp för elevvården 7.11.2000 med uppgift att i förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet utreda och bedöma den rättsliga grunden, funktion av och ändringsbehovet för elevvården, utreda och bedöma arbetsfördelning och finansiella förhållanden inom förvaltningsområdena för skötseln av elevvården och göra upp förslag till nationella utvecklingsmål avseende elevvården. Arbetsgruppen överlämnade sin promemoria till undervisningsministeriet 19.4.2002 (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 13:2002). Arbetsgruppen föreslog ändringar i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen samt lagen om yrkesutbildning för att förtydliga elevens rätt att vid behov få elevvårdstjänster. Arbetsgruppen föreslog också att Utbildningsstyrelsen skall ha uppgiften att i grunderna för läroplanen beakta målet för och innehållet i elevvården samt målet för och innehållet i samarbetet hem-skola. Arbetsgruppen föreslog bland annat följande utvecklingsmål:

Vid sidan av en välordnad undervisning skall elevvården vara en grunden för god inlärning, god hälsa och social välfärd. Elevvårdstjänster skall vara tillgängliga under skoldagen så nära den plats där eleven befinner sig som möjligt, helst i skolan. Det skall finnas en elevvårdsarbetsgrupp i grundskolan, gymnasiet och yrkesskolan som antingen fungerar ensamt eller tillsammans med andra skolor eller läroanstalter. Elevvårdsarbetsgruppen skall samarbeta med elevernas föräldrar och med myndigheterna som ansvarar för fostran samt med de sakkunniga som ansvarar för vården. Arbetsgruppen för elevvård skall i första hand fungera profylaktiskt men vid behov ingripa om eleverna har problem. Ett närmande bör ske mellan olika förvaltningsområdena och hinder för samarbetet bör avlägsnas, i första hand mellan undervisnings- och bildningsväsendet samt social- och hälsovårdsväsendet. Det är elevvårdens

uppgift att trygga elevens inläring, hälsa och sociala välfärd.

Utlåtande om arbetsgruppspromemorian begärdes av 68 intressegrupper. Utlåtanden begärdes också av samma instanser som ombads att uttala sig om promemorian om tryggheten i den grundläggande utbildningen. Med detta eftersträvades en helhetsuppfattning om trygghetsproblematiken för elever och studerande.

Utlåtandena framhöll vikten av samarbete mellan olika aktörer och förvaltningsområden och samarbetets betydelse som garant för en trygg studiemiljö för elever och studerande och som profylaktisk verksamhet.

Arbetsgruppen för elevvård ansåg det angeläget att en heltäckande elevvård utsträcks både till den grundläggande utbildningen och till utbildningen på andra stadiet.

Arbetsgruppen föreslog också att en kommission tillsätts med uppgift att utreda eventuella ändringar i barnskyddslagen och folkhälsolagen samt i lagstiftningen om datasekretess och behandlingen av personuppgifter när det gäller elever och studerande. En utredning inleds hösten 2002.

4.3. Beredningen enligt arbetsgruppernas förslag

Förslaget till regeringens proposition har beretts som tjänsteärende vid undervisningsministeriet på grundval av det arbete som de nämnda arbetsgrupperna utfört och med beaktande av de utlåtanden som lämnats om promemorian. De Remissvaren tyder också på att åsikterna i saken är motsägelsefulla. Undervisningsministeriet har begärt utlåtanden om utkastet till regeringsproposition från justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt utbildningsstyrelsen. Ministeriet har också begärt utlåtanden från Finlands Kommunförbund.

Saken har behandlats i den kulturpolitiska ministergruppen i statsrådet och i delegationen för kommunalekonomi och -förvaltning och överläggningar har förts med Lärarnas fackorganisation enligt lagen om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (389/1944).

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning

3 §. *Grunder för att ordna utbildning.* Enligt 2 mom. skall utbildningen ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas. En bestämmelse om att utbildningen skall ordnas så att den främjar elevernas sunda uppväxt och utveckling tillfogas.

14 §. *Timfördelning och grunderna för läroplanen.* I 2 mom. bestäms om utbildningsstyrelsens behörighet att besluta om målen för och det centrala innehållet i olika läroämnen och ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning som avses i denna lag (grunderna för läroplanen). I grunderna för läroplanen inkluderas också de centrala principerna för samarbetet mellan hem och skola och elevvården och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet.

Enligt 3 mom. bereds i fråga om förskoleundervisningen det beslut som gäller timfördelningen och som avses i 14 § 1 mom. av undervisningsministeriet i samråd med social- och hälsovårdsministeriet och i fråga om förskoleundervisningen bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Enligt propositionen faller också de delar i läroplanen som gäller elevvården och samarbetet mellan hem och skola inom ramen för ett samarbete mellan Utbildningsstyrelsen och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

15 §. *Grunder för läroplanen.* Lagrummet gäller den lokala läroplanen som utbildningsanordnaren skall godkänna med stöd av grunderna för läroplanen. Enligt propositionen skall läroplanen till den del som det bestäms om grunderna i 14 § 3 mom. utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen. Dessutom bestäms det att utbildningsanordnaren skall bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och skolan, dels för elevvården i enlighet

med grunderna för läroplanen. Den sistnämnda bestämmelsen gäller således inte den elevvård som det är social- och hälsovårdens sak att ordna.

17 §. *Specialundervisning.* Det föreskrivs om överläggningar med elevens vårdnadshavare innan en elev intas eller överförs till specialundervisning och att en psykologisk eller medicinsk undersökning eller social utredning skall införskaffas. Motsvarande bestämmelse ingår numera i förordning.

18 §. *Särskilda undervisningsarrangemang.* Ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen i vilket det föreskrivs att vårdnadshavaren skall höras före beslut om ett särskilt undervisningsarrangemang enligt 1 mom. i samma paragraf fattas. I undervisning för andra än läropliktiga skall eleven på motsvarande sätt ges möjlighet att bli hörd. Bestämmelserna ingår numera i förordning.

20 §. *Försök.* Om försöksverksamhet för utveckling av utbildningen eller undervisningen finns det närmare bestämmelser än hittills. Med stöd av paragrafen kan avvikelser vid försök i fråga om de ärenden som nämns i 1 mom. och föreskrivs genom lag och förordning göras med tillstånd av undervisningsministeriet och i fråga om grunderna för den läroplan som utbildningsstyrelsen beslutar om med tillstånd av Utbildningsstyrelsen. Med tillstånd av undervisningsministeriet sker avvikelser från bestämmelserna om 1) omfattningen av den undervisning som ges eleven per år och vecka samt av elevens dagliga arbetsmängd, 2) tiden för skolstarten, och 3) uppflyttning från en årsklass till en annan samt om timfördelningen. Om tiden för skolstarten föreskrivs genom lag och om andra ärenden genom förordning.

Försökstillstånd beviljas på ansökan av utbildningsanordnaren. Om skolor som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs skolorna ut så att regionerna och språkgrupperna blir så jämnt representerade som möjligt.

Tillstånd kan beviljas för högst tre år med fortsättning högst två år. I försöksverksamheten iaktas ett program som godkänts av utbildningsstyrelsen liksom nu.

22 §. *Elevbedömning.* En bestämmelse om att vårdnadshavaren skall höras innan ett beslut fattas om att eleven stannar på klassen på grund av allmänna framsteg överflyttas från förordning till ett nytt 3 mom.

26 §. *Fullgörande av läroplikten.* Till paragrafen fogas en bestämmelse enligt vilken utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Övriga bestämmelser i 1 och 2 mom. finns i gällande 1 mom.

29 §. *Rätt till en trygg studiemiljö.* Till paragrafen om elevernas rätt till en trygg studiemiljö fogas nya 2 och 3 mom. med bestämmelser om åtgärder för en förbättrad trygghet i studiemiljön. I 2 mom. föreskrivs om att en plan skall utarbetas i samband med den lokala läroplanen för skydd av eleverna mot våld, mobbning och bråk samt om planens verkställighet. I grunderna för läroplanen inkluderas bestämmelser om hur en sådan plan utarbetas.

Vid tillämpningen av denna bestämmelse bör det beaktas att också vuxna i skolsamfundet är förmögna till sådana handlingar som uppfattas som störande av en elev. Det måste gå att ingripa också i sådana situationer och utveckla lämpliga handlingsmönster för att ordna upp dem.

Enligt ett nytt 3 mom. skall utbildningsanordnaren godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som skolan tillämpar i avsikt att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i skolsamfundet.

För närvarande saknas motsvarande bestämmelser.

31 §. *Avgiftsfri undervisning.* Ur 1 mom. stryks ordet "elevvårdstjänster", eftersom en ny 31 a § om elevvård fogas till lagen.

31 a §. *Elevvård.* Enligt 1 mom. har en elev rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att han skall kunna delta i undervisningen. Elevvården är definierad enligt sitt syfte i samma moment. Enligt bestämmelsen avses med elevvård främjande och upprätthållande av elevens studief framgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödjande verksamheter. Enligt 2 mom. omfattar elevvården elevvård i enlighet med en läroplan som godkänts av ut-

bildningsanordnaren samt sådana elevvårdstjänster som i folkhälsolagen avses med skolhälsovård och i barnskyddslagen avses med stöd vid fostran.

Enligt 3 mom. skall utbildningsanordnaren se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som på grund av sitt uppförande fått ett sådant disciplinärt straff som avses i 36 § 1 mom. (skriftlig varning eller avstängning för viss tid) eller förvägrats undervisning för den återstående arbetsdagen med stöd av 36 § 2 mom.

36 §. *Disciplin.* I lagrummet bestäms om disciplin. Enligt 1 mom. kan en elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk bestraffas med högst två timmars kvarsittning, en skriftlig varning, eller avstängning för viss tid, högst tre månader. Påföljderna är desamma som enligt gällande 36 § 1 och 2 mom. Avstängningen för viss tid förutsätter att förseelsen har varit allvarlig eller att eleven efter att ha fått ett lindrigare straff fortsatt med ovan definierade klandervärda uppförande. Den skriftliga varningen och avstängningen för viss tid är disciplinära straff liksom nu.

Enligt 2 mom. kan en elev som stör undervisningen bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en skoltillställning. Också enligt gällande bestämmelse kan en elev som stör undervisningen bli tillsagd att lämna klassrummet för den tid som återstår av lektionen.

Att förvägra undervisning är en ny metod. En elev kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det finns en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller tillhörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

En elev som försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning. Samma bestämmelse finns i gällande paragraf.

Förvägrad undervisning är avsedd som en åtgärd i ytterst exceptionella situationer, om

en elev äventyrar säkerheten för andra elever eller personer som arbetar i skolan eller andra undervisningsutrymmen eller om en elev uppträder så störande att undervisningen eller den verksamhet som hänförs till den försvåras orimligt mycket. Det är frågan om en säkerhetsåtgärd och den skall inte användas som en allmän tillrättavisningsmetod.

Befogenheten att tillsäga att en elev eller studerande skall lämna en lektion eller ett annat evenemang i skolan tillkommer den ansvariga rektorn och läraren. Befogenheten att förvägra undervisning tillkommer rektorn. Om befogenheten bestäms såsom nu genom förordning. I fråga om när läraren beordrar en elev att lämna klassen finns inga bestämmelser om att eleven får yttra sig och detta torde inte behöva förutsättas på grund av situationen. Däremot är det skäl att förutsätta att eleven eller studeranden ges tillfälle att yttra sig, innan rektorn beslutar om förvägrad undervisning för den tid som återstår av arbetsdagen. Det föreslås att eleven, studeranden och vårdnadshavaren genom en bestämmelse i lagarna om utbildning ges möjlighet att yttra sig före disciplinära straff. För närvarande ingår bestämmelserna om möjligheten att yttra sig i förordningar.

I en situation då det anses oundvikligt att vägra eleven undervisning, krävs det snabba åtgärder, varför det inte förutsätts att elevens vårdnadshavare måste höras.

36 a §. *Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid relegering.* I 1 mom. bestäms om förfarandet innan en elev beordras kvarsittning eller åläggs disciplinstraff. Huvuddelen av dessa bestämmelser överflyttas från förordning till lag. Om undervisning förvägras en elev skall hans vårdnadshavare underrättas och vid behov också socialvårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen. I fråga om disciplinstraff ges inte motsvarande meddelanden, eftersom sådana straff måste föregås av att vårdnadshavaren och socialvårdsmyndigheten hörs.

I 2 mom. föreskrivs att utbildningsanordnaren skall ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som hans årsklass och undervisningsgrupp gör och att en individuell plan skall utarbetas för den avstängda eleven enligt läroplanen och att undervisningen

genomförs och studierna övervakas enligt denna plan. I gällande 36 § 1 mom. finns en bestämmelse i samma ärende av allmän karaktär som inte ingår i 36 § i propositionen.

I 31 § 1 och 2 mom. och 32 § förvaltningsprocesslagen föreskrivs om verkställigheten av ett förvaltningsbeslut som inte funnit laga kraft. I 36 a § 4 mom. i propositionen föreskrivs dessutom att ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft kan verkställas då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas. Det bestäms att i fråga om ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft, skall beslut om verkställighet och tidpunkt för avstängningen fattas i samband med beslutet om avstängning för viss tid. I 6 mom. föreskrivs att förfarandet i disciplinära ärenden, utöver bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen, kan bestämmas genom förordning av statsrådet.

36 b §. *Avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten.* I lagrummet föreskrivs om möjligheten att avlägsna en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten. Enligt 1 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna en elev från klassrummet eller ett annat utrymme där det ges undervisning, eller från en skoltillställning om eleven inte lyder en uppmaning att avlägsna sig enligt 36 § 3 mom. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 36 § 2 mom. Försöker en elev förhindra att han avlägsnas genom att göra motstånd enligt 2 mom. har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Möjligheten att ingripa i en elevs personliga integritet är avsedd endast för de exceptionella fall då andra åtgärder inte hjälpt och rätten för andra elever eller studerande till undervisning, arbetsfred eller trygghet kräver omedelbara åtgärder.

För att avlägsna en bångstyrig elev i ovan nämnda fall har rektorn och läraren rätt att använda bara sådana nödvändiga maktmedel som kan anses försvarbara med hänsyn till elevens ålder och hur hotfull situationen är eller hur allvarligt bråket är och till en helhetsbedömning av situationen. De nödvändiga metoderna kan till exempel vara att lugna eleven genom att hålla fast honom och leda bort honom ur situationen. De maktmedel som används berättigar inte till en onödig eller överdriven användning av maktmedel eller våld.

36 c §. *Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.* I lagrummet föreskrivs om verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på

disciplinärt förfarande. Motsvarande bestämmelser ingår numera i en förordning.

42 §. *Ändringssökande.* Bestämmelserna om ändringssökande överensstämmer i huvuddrag med nuvarande bestämmelser. Ett beslut av en utbildningsanordnare om undervisning i religion och livsåskådningskunskap enligt 13 §, samt ett beslut om förmån eller rättighet enligt 31 a § i propositionen skall dock omfattas av ett ändringssökande som är i enlighet med förvaltningsprocesslagen. Hos länsstyrelsen söks ändring i samma beslut som enligt gällande bestämmelser. Ett beslut om antagning av en elev i vilket ändring söks hos länsstyrelsen omfattar numera också antagning av en elev till förskoleundervisningen. Om besvärstid och skyndsamt föreskrivs på samma sätt som i gällande bestämmelser. Om ny bedömning av en elev och om rättelse av bedömningen är bestämmelsen mera detaljerad i 7 mom. än vad den är i gällande bestämmelse. För närvarande innehåller lagen bara en knapphändig bestämmelse som gäller rättelse av bedömningen och om att ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande inte får överklagas.

Den behöriga förvaltningsdomstolen och länsstyrelsen då undervisningen ordnas utomlands bestäms. Länsstyrelsen ersätts av förvaltningsdomstolen.

1.2. Lag om ändring av gymnasielagen

10 §. *Timfördelning och grunderna för lä-*

roplanen. Bestämmelserna om grunderna för gymnasiet läroplan kompletteras med en mening om samarbetet mellan läroanstalten och hemmet samt elevvården. Om samarbetet med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården vid utarbetandet av grunderna bestäms på samma sätt som i lagen om grundläggande utbildning.

Grunderna för läroplanen utarbetas vid behov särskilt för undervisning avsedd för ungdomar och för undervisning avsedd för vuxna. Enligt propositionen tas inte frågorna om samarbete mellan läroanstalten och hemmet samt elevvård med i grunderna för den läroplan som utarbetas för vuxenutbildningen.

11 §. *Läroplan.* Det bestäms att den lokala läroplanen skall utarbetas i samråd med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen så som i den grundläggande utbildningen.

Utbildningsanordnaren skall godkänna läroplanen. Samma utbildningsanordnare kan ha läroanstalter i olika kommuner. I läroplansarbetet skall utbildningsanordnaren samarbeta med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun eller de kommuner där respektive läroanstalt ligger.

På samma sätt som i den grundläggande utbildningen skall utbildningsanordnaren i gymnasiet också bestämma formerna för samarbetet mellan hem och skola samt för elevvården i enlighet med läroplanen.

13 §. *Särskilda undervisningsarrangemang.* Det bestäms om att den studerande skall höras innan ett beslut fattas som gäller ett särskilt undervisningsarrangemang. Detta bestäms för närvarande genom förordning.

15 §. *Försök.* Bestämmelserna om försöksverksamhet för utveckling av utbildningen eller undervisningen justeras. I försöksverksamheten kan avvikelser från timfördelningen och grunderna i läroplanen samt från bestämmelserna om undervisningens omfattning och innehåll göras. Om beviljande av försökstillstånd gäller samma bestämmelser som i den grundläggande utbildningen.

21 §. *Rätt till en trygg studiemiljö.* Paragrafen kompletteras på samma sätt som motsvarande paragraf i lagen om grundläggande utbildning. För gymnasierna utarbetas en plan

för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser som skall tillämpas i läroanstalten. Inom vuxenutbildningen förutsätts dessa dock inte.

26 §. *Disciplin.* En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk bestraffas genom en skriftlig varning, relegering för en viss tid, högst ett år, eller genom uppsägning från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Påföljderna är desamma som de som gäller enligt 26 § 1 mom. I den gällande bestämmelsen specificeras det inte att uppsägningen från elevhemmet gäller för någon viss tid eller slutgiltigt. För en avstängning för viss tid eller uppsägning från elevhemmet förutsätts det att förseelsen har varit allvarlig eller att den studerande fortsatt att uppföra sig på det ovan avsedda klandervärda sättet efter att ha fått ett lindrigare straff. En skriftlig varning, avstängning för viss tid och uppsägning från elevhemmet är disciplinära straff på samma sätt som för närvarande.

Enligt 2 mom. kan en studerande som stör undervisningen bli tillsagd att lämna klassrummet eller annat rum där undervisning ges för den tid som återstår av lektionen, eller en skoltillställning. Nuvarande gymnasielag innehåller inte denna möjlighet att en studerande kan beordras att avlägsna sig. För gymnasiet del bestäms om denna möjlighet att förvägra undervisning på samma sätt som i lagen om grundläggande utbildning.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan han enligt 3 mom. för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta. Samma bestämmelse finns i den lag som nu gäller.

26 a §. *Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid disciplinära straff.* I 1 mom. bestäms om förfarandet innan ett disciplinärt straff ges. Huvuddelen av bestämmelserna härom överförs från förordning till lag. Den studerandes vårdnadshavare skall underrättas om vägran av undervisning och socialvårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen skall underrättas vid

behov på samma sätt som när det gäller en elev i den grundläggande utbildningen.

I 2 mom. bestäms att ett beslut om avstängning för en viss tid kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat. Enligt 3 mom. skall ett beslut om verkställighet och dess begynnelse tid fattas samtidigt som beslutet om avstängning och uppsägning från elevhemmet för viss tid, även om det sist nämnda beslutet inte vunnit laga kraft.

Förfarandet kan dessutom regleras genom en förordning av statsrådet på samma sätt som det i lagen om grundläggande utbildningen bestäms om disciplinärenden.

26 b §. *Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten.* I paragrafen bestäms om möjligheten att avlägsna en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten på samma sätt som i 36 b § lagen om grundläggande utbildning.

26 c §. *Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.* I paragrafen bestäms om verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i förordning.

29 §. *Övriga förmåner.* I gymnasielagen tas det finska begreppet "opiskelijahuolto" i bruk. Den finska språkdräkten i 2 mom. i paragrafen justeras därför. Den svenska språkdräkten kvarstår.

29 a §. *Elevvård för studerande.* Elevvården för studerande definieras enligt syftet på samma sätt som elevvården i den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren skall se till att handikappade studerande eller studerande som av någon annan anledning är i behov av särskilt stöd får information om de för dem existerande hälsovårds- och socialvårdstjänsterna och handledning med att söka sig till dessa tjänster.

34 §. *Ändringssökande.* Om ändringssökande är innehållet i huvudsak detsamma som i gällande bestämmelser. Besvär riktas i regel till förvaltningsdomstolen. Till de beslut i vilka ändring söks hos förvaltningsdomstolen fogas uppsägning från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Samma beslut som för närva-

rande överklagas hos länsstyrelsen. Ett beslut av länsstyrelsen som gäller antagning av studerande får enligt den gällande bestämmelsen överklagas hos förvaltningsdomstolen. Enligt propositionen får klagan också riktas till förvaltningsdomstolen över ett beslut som gäller förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras och när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet. Om besvärstid och besvärstid och skyndsamtet föreskrivs annars på samma sätt som i gällande bestämmelser. Om ny bedömning av en elev och om rättelse av bedömningen bestäms i 6 mom. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i förordning och frågan om en ny bedömning eller rättelse av bedömningen finns bara omnämnd i lagen.

För undervisning som ordnas utomlands bestäms om den behöriga förvaltningsdomstolen och den behöriga länsstyrelsen. Länsrätten ersätts av förvaltningsdomstolen.

1.3. Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning

13 §. *Beslut om utbildningens mål och grunderna för läroplanen.* Bestämmelserna om grunderna för läroplanen för yrkesutbildningen kompletteras med ett tillägg till grunderna om samarbete mellan hem och läroanstalt samt elevvård. Om samarbete med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården för utarbetande av grunderna bestäms på samma sätt som i 14 § lagen om grundläggande utbildning och 10 § gymnasielagen. Enligt gällande paragraf kan grunderna för läroplanen ges särskilt för utbildning avsedd för unga och för utbildning avsedd för vuxna. I den grundläggande yrkesutbildningen ges inga särskilda grunder för läroplanen för utbildning avsedd för unga och för utbildning avsedd för vuxna. Den grundläggande yrkesutbildningen för vuxna genomförs huvudsakligen enligt grunderna för fristående examina. Bestämmelsen ändras så att den motsvarar nuvarande praxis. Principerna för samarbetet mellan hem och läroanstalt som bestäms genom grunderna för läroplanen gäller i praktiken yrkesutbildning för dem som är under 18 år.

14 §. *Läroplan.* Den lokala läroplanen skall utarbetas i samarbete med kommunens verkställande social- och hälsovårdsmyndigheter på samma sätt som i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen.

Utbildningsanordnaren skall godkänna läroplanen. Samma utbildningsanordnare kan ha läroanstalter i olika kommuner. Det är utbildningsanordnarens sak att ordna samarbetet i praktiken.

På samma sätt som i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen skall utbildningsanordnaren i yrkesutbildningen bestämma formerna för samarbetet mellan hem och läroanstalt samt för elevvården i enlighet med läroplansgrunderna.

20 §. *Specialundervisning.* I lagen om yrkesutbildning tas det finska begreppet "opiskelijahuolto" i bruk. Den finska språkdräkten i 1 mom. i paragrafen justeras därför. Den svenska språkdräkten kvarstår.

23 §. *Försök.* Paragrafen om försök specificeras. I försöksverksamheten kan avvikelser göras från examensstruktur, examina och examensbenämningar, utbildningsprogram för examina, gemensamma studier och studieomfattning. Försöksenheter väljs ut efter ansökan av utbildningsanordnarna så att ett behövligt antal försöksenheter tas med. Största delen av försöken i yrkesutbildningen är branschspecifika och antalet försöksenheter är litet, ofta bara en utbildningsanordnare. Vid valet av försöksenheter skall regionernas och språkgruppernas representativitet beaktas, om det är motiverat med hänsyn till omfattning och syfte med försöket. Ett försökstillstånd kan beviljas för en begränsad tid, dock för högst fyra år. Det kan fortsättas under högst fyra år. I försöket följs ett försöksprogram godkänt av utbildningsstyrelsen. Försökstillstånd beviljas så som i den gällande lagstiftningen av undervisningsministeriet. Utbildningsstyrelsen beviljar tillstånd då avvikelse görs från grunderna i läroplanen.

28 §. *Rätt till en trygg studiemiljö.* Paragrafen om rätt till en trygg studiemiljö kompletteras på samma sätt som motsvarande paragrafer i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. I de läroanstalter som ordnar yrkesutbildning utarbetas en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt ordningsstadgor eller andra

ordningsbestämmelser som läroanstalten tillämpar. Enligt 19 § lagen om yrkesutbildning svarar arbetsgivaren för studerandens skydd i arbetet vid utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter även då studeranden inte står i arbetsavtalsförhållande till arbetsgivaren.

32 §. *Förlust av studierätten.* I paragrafen bestäms om förlust av studierätten. Nu tillämpas bestämmelsen på yrkesutbildning i musik. Det föreslås en specificering så att den i begränsad utsträckning kan tillämpas också på annan yrkesutbildning. Enligt förslaget kan en studerande förlora sin studierätt, om studierna kräver särskilda konstnärliga anlag eller särskilda andra anlag som krävs för yrkesutövningen och det är uppenbart att studeranden inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt eller att utöva det yrke som leder till en examen. Ett sådant behov finns särskilt när det gäller flygsäkerheten inom luftfarts- och flygledningsutbildningen trots att redan antagningen förutsätter en grundlig och flerfasig urvalsprocess. I det skede av flygledningsutbildningen där simulatorer används skall den studeande uppvisa god utvecklingsförmåga när det gäller att varsebli flygtrafiken och luftsituationerna och prioritera sina handlingar så att de passar i trafiksituationen. I luftfartsinspektionens myndighetsföreskrifter för utbildningen i flygtrafikservice gäller att utbildningen genast skall avbryts om det under utbildningen konstateras att en elev är olämplig för utbildningen. Myndighetsföreskrifterna grundar sig på de allmänneuropeiska bestämmelserna JAR. Det är meningen att genom en statsrådsförordning bestämma om tillämpningen så att bestämmelsen utöver yrkesutbildningen i musik skall gälla den utbildning som ger en grundexamen i flygledning.

35 §. *Disciplin.* I paragrafen föreskrivs om disciplin på samma sätt som i 26 § gymnasielagen.

35 a §. *Förfarande vid disciplinärenden och förlust av studierätten samt verkställighet vid disciplinära straff.* I paragrafen föreskrivs om förfarandet vid disciplinärenden och verkställighet vid disciplinära straff på samma sätt som i 26 a § gymnasielagen.

35 b §. *Avlägsnande av en studerande som*

uppför sig störande och äventyrar säkerheten. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att avlägsna en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten på samma sätt som i 36 b § lagen om grundläggande utbildning och i 26 b § gymnasielagen.

35 c §. *Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.*

I paragrafen föreskrivs om verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande. De motsvarande bestämmelserna i nu gällande förordning upphävs.

37 a §. *Elevvård för studerande.* Elevvården för studerande definieras på motsvarande sätt som i gymnasielagen. Utbildningsanordnaren skall samarbeta med myndigheter och andra instanser som ger service inom hälsovården för studerande och inom ramen för barnskyddslagen. De studerande skall informeras om tjänsterna och vid behov få handledning med att söka sig till dem.

38 §. *Studiesociala förmåner i specialundervisningen.* I lagen om yrkesutbildning tas det finska begreppet "opiskelijahuolto" i bruk. Den finska språkdräkten i 1 mom. i paragrafen justeras därför. Den svenska språkdräkten kvarstår.

44 §. *Ändringssökande.* Paragrafen kompletteras så att ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare som gäller uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Samma beslut som nu kan överklagas hos länsstyrelsen. Ett beslut som gäller antagning av studerande och förlust av studierätten kan enligt gällande bestämmelse överklagas hos förvaltningsdomstolen. Enligt propositionen kan också beslut som gäller studietiden eller när en studerande skall anses ha avgått enligt 31 § överklagas hos förvaltningsdomstolen. I regel får ett avgörande av förvaltningsdomstolen och länsstyrelsen som gäller besvär inte överklagas på nytt. Detta motiveras med ärendenas skyndsamhet och kontinuiteten i skolarbetet.

Det anses omotiverat att utvidga besvärshöjningen till att mer omfattande än för närvarande gälla beslut om enskilda studerande som utbildningsanordnaren fattat, eftersom utbildningsanordnarna fattar flera beslut som gäller en enskild studerande som till karaktä-

ren handlar om undervisningsarrangemang i stil med stället för arbetsplatsutbildning och de teoretiska studierna i läroavtalsutbildningen.

44 a §. *Ny bedömning och rättelse av bedömning.* En ny 44 a § om ny bedömning och rättelse av bedömningen fogas till lagen. Bestämmelsen motsvarar nuvarande lagstiftning om ny bedömning och rättelse av bedömningen. Bestämmelsen flyttas från förordning till lag, eftersom den handlar om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter.

1.4. Lag om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning

11 §. *Hänvisningsbestämmelse om studerandens rättigheter och skyldigheter.* Paragrafen ändras så att på utbildning enligt den ändrade lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning tillämpas följande bestämmelser som gäller utbildning enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning: bestämmelserna om förlust av studierätten i 32 §, bestämmelserna om förfarande vid disciplinären och förlust av studierätten samt verkställighet vid disciplinära straff i 35 a §, bestämmelserna om avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten i 35 b §, bestämmelserna om verkningar av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande samt bestämmelserna om elevvård i 35 c §.

16 §. *Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om yrkesutbildning.* Till paragrafen fogas en hänvisning till 44 a § om ny bedömning och rättelse av bedömningen.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Den 20 december 2001 utfärdade statsrådet förordningen om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (1435/2001). Genom förordningen upphävdes det tidigare statsrådets beslut om timfördelningen i grundskolan (834/1993). Enligt förordningens övergångs-

bestämmelse kan den föregående läroplanen iakttas tills utbildningsstyrelsen beslutar om läroplansgrunderna enligt denna förordning och om ibruktagandet av de läroplaner som skall göras upp enligt dem. Utbildningsstyrelsen skall godkänna läroplansgrunderna så att de läroplaner som baserar sig på denna förordning även för de sista årsklassernas del tas i bruk senast den 1 augusti 2006.

Det är meningen att statsrådet hösten 2002 skall utfärda en förordning om de riksomfattande målen för gymnasieutbildningen och timfördelningen i gymnasier. Genom förordningen skall Utbildningsstyrelsen godkänna läroplansgrunderna så att de läroplaner som baserar sig på denna förordning tas i bruk senast den 1 augusti 2005.

De föreslagna centrala principerna om samarbete mellan hem och skola och om elevvård som hör till undervisningsväsendet och som avses i 14 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning samt bestämmelserna enligt 29 § 2 mom. och de motsvarande centrala principerna, målen och bestämmelserna i gymnasielagen tas in i de nämnda grunderna för läroplanen. Om formerna för samarbetet mellan hem och om elevvården och om den plan som avses i 29 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning beslutar utbildningsanordnarna, så att besluten träder i kraft samtidigt som läroplanerna som utarbetats enligt de nämnda grunderna för läroplanen tas i bruk i olika årsklasser. Utbildningsanordnarna i gymnasierna beslutar om dessa ärenden så att besluten träder i kraft samtidigt som den nya läroplanen tas i bruk.

Läroplanerna som föreslagits för yrkesutbildningen i 13 § 2 mom. och 28 § 2 mom. tas i bruk senast den 1 augusti 2005.

I fråga om ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser som skolan eller läroanstalten tillämpar och som avses i det föreslagna 29 § 3 mom. lagen om grundläggande utbildning, 21 § 3 mom. gymnasielagen och 28 § 3 mom. lagen om yrkesutbildning utfärdas inga bestämmelser av Utbildningsstyrelsen. Dessa ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser bör tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av dessa lagar förutsätter får vidtas innan de träder i kraft.

3. Lagstiftningsordning

Utbildningsstyrelsen fastställer som expertmyndighet grunderna för

läroplanen för alla de skolformer som avses i denna proposition. Då utbildningsstyrelsen har sakkunskap i fråga om samarbetet hemskola liksom i fråga om ordnande av stödåtgärder i skol- och läroanstaltsarbetet, skall också målen för och det centrala innehållet i dessa områden fogas till grunderna för läroplanen.

I sin behandling av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 18 § gymnasielagen (RP 212/2001 rd) yttrade grundlagsutskottet bland annat: "Förslaget att anpassa studentexamen efter gymnasiestudierna och utvecklingen i samhället är i sig ett godtagbart kriterium för att starta begränsade försök i olika delar av landet. Men den föreslagna bestämmelsen bygger på så omfattande öppen delegering av lagstiftningsmakt att den inte uppfyller kravet på att det skall utfärdas bestämmelser i lag. För att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning måste lagen ha bestämmelser om hur studentexamen är uppbyggd och vad som ingår i examen, liksom om i vilken mån examen kan verkställas på något annat sätt än de generella bestämmelserna i lagen föreskriver. Dessutom bör lagen ha bestämmelser om valet av försöksskolor eller försöksplatser, som är vägledande för myndigheternas prövningsrätt. Dessutom måste det uppställas en tidsgräns för giltighetstiden för bestämmelserna om försök så att de bara gäller under den korta tid som krävs för försöket."

Utskottets ståndpunkt har beaktas i förslaget till bestämmelser om försöket i propositionen.

Det är meningen att uttryckligen bestämma att en elev eller en studerande som uppträder störande och som beordrats att avlägsna sig

från en lektion eller från en annan skolsammanskomst och att en elev eller en studerande som frångått rätten till undervisning, vid behov kan tvingas att avlägsna sig från platsen och att rektorn och läraren i sådana situationer skall kunna bruka de kraftåtgärder som behövs och som med beaktande av de saker som nämns i bestämmelserna kan anses vara försvarbara. Detta betyder att en elev eller en studerande kan avlägsnas till exempel genom att han föses eller bärs ut. Eftersom en elev som uppträder störande eller hotfullt kan omöjliggöra studierna för andra elever eller uppträda orimligt störande till exempel vid skolavslutningen, måste rektorn och läraren ha rätt att avlägsna honom från platsen.

Det åligger rektorn och läraren att på grund av sin ställning övervaka ordningen och tryggheten i skolan. Bestämmelserna i propositionen klarlägger rektorns och lärarens rättigheter. Också en rektor och lärare i tjänst hos en registrerad sammanslutning eller stiftelse kan använda maktmedel. Att i dylika situationer avlägsna en elev eller studerande skall inte anses innebära sådan betydande utövning av offentlig makt som avses i 124 § grundlagen.

Propositionen innehåller inte några bestämmelser som skulle förutsätta den

lagstiftningsordning som gäller för grundlag. Propositionen innehåller dock vissa frågor av betydelse för de grundläggande fri- och rättigheterna och för befogenheten att utfärda rättsregler. Regeringen anser det av dessa orsaker vara ändamålsenligt att riksdagen

begär utlåtande av grundlagsutskottet om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om grundläggande utbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om grundläggande utbildning (628/1998) 3 § 2 mom., 14 § 2 mom. och 3 mom., 20 §, 22 § 2 mom., 26 § 1 mom., 31 § 1 mom., 36 och 42 § sådant 14 § 3 mom. lyder i lagen 1288/1999, samt fogas till 15 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 17 § ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., till 18 § ett nytt 2 mom., till 22 § ett nytt 3 mom., till 26 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 29 § nya 2 och 3 mom., till lagen nya 31 a och 36 a—36 c § som följer:

3 §

Grunder för att ordna utbildning

Utbildningen skall ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas och så att elevernas sunda uppväxt och utveckling främjas.

och skolan bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

15 §

Läroplan

Till den del som det bestäms om grunderna i 14 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen. Utbildningsanordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och skolan, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

17 §

*Specialundervisning*14 §
Timfördelning och grunderna för läroplanen

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning som avses i denna lag samt om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och skolan och elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet (grunderna för läroplanen).

I fråga om förskoleundervisningen bereds det beslut som gäller timfördelningen och som avses i 1 mom. av undervisningsministeriet i samråd med social- och hälsovårdsministeriet. I fråga om förskoleundervisningen, elevvården samt samarbetet mellan hemmet

Före ett beslut att ta eller flytta en elev till specialundervisning enligt 2 mom. fattas, förs diskussioner med elevens vårdnadshavare och om det är möjligt införskaffas en psy-

kologisk eller medicinsk undersökning eller social utredning om eleven och hans studieförutsättningar.

18 §

Särskilda undervisningsarrangemang

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning om att elevens studier skall ordnas så som avses i 1 mom. eller med stöd av detta moment, skall elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas. I undervisning för andra än läropliktiga skall eleven på motsvarande sätt ges möjlighet att bli hörd.

20 §

Försök

I försöksverksamheten för utveckling av utbildningen eller undervisningen kan avvikelser från timfördelningen och grunderna i läroplanen enligt 14 § samt från följande bestämmelser göras:

- 1) omfattningen av den undervisning som ges eleven per år och vecka samt av elevens dagliga arbetsmängd,
- 2) tiden för skolstarten, och
- 3) uppflyttning från en årsklass till en annan

Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Om försöket varken avviker från bestämmelserna i 1 mom. 1—3 punkten eller från timfördelningen, beviljas försökstillståndet av utbildningsstyrelsen.

Försökstillstånd beviljas på ansökan av utbildningsanordnaren. Om skolor som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs skolorna ut så att regionerna och språkgrupperna blir så jämnt representerade som möjligt.

Försökstillstånd kan beviljas för högst tre år med fortsättning högst två år. I försöksverksamheten iaktas ett program som godkänts av utbildningsstyrelsen.

22 §

Elevbedömning

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning med anledning av att eleven stannar på klassen på grund av allmänna framsteg, skall vårdnadshavaren beredas tillfälle att bli hörd innan ett beslut fattas.

26 §

Fullgörande av läroplikten

Läropliktiga skall delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Den som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. skall delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten börjar.

Utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten.

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iaktas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som skolan tillämpar i avsikt att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i skolsamfundet.

31 §

Avgiftsfri undervisning

Undervisningen samt läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen är avgiftsfria för eleverna. Handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 § vilka är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen.

31 a §

Elevvård

En elev har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att han skall kunna delta i undervisningen. Elevvården avser att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödande verksamheter.

Elevvården omfattar elevvård i enlighet med en läroplan som godkänts av utbildningsanordnaren samt sådana elevvårdstjänster som i folkhälsolagen (66/1972) avses med skolhälsovård och i barnskyddslagen (683/1983) avses med stöd vid fostran. Utbildningsanordnaren skall se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som på grund av sitt uppförande fått ett sådant disciplinärt straff som avses i 36 § 1 mom. eller förvägrats undervisning för den återstående arbetsdagen med stöd av 36 § 2 mom.

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller eleven kan få en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppträda på ovan avsedda klandervärda sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning kan eleven avstängas för högst tre månader. Den

skriftliga varningen och avstängningen för viss tid är disciplinära straff.

En elev som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en skoltillställning. En elev kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtillhörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

En elev som försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

36 a §

Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid avstängning

Innan en elev beordras kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för en viss tid, skall den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev åläggs disciplinStraff skall hans vårdnadshavare beredas tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 §, med undantag av utvisning ur klassrummet, skall elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning skall socialvårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Om avstängningen för viss tid och den skriftliga varningen skall ett beslut utfärdas och andra åtgärder enligt 36 § registreras.

Utbildningsanordnaren skall ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som hans årsklass och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och studierna övervakas enligt denna plan.

I fråga om verkställigheten av ett beslut om avstängning för viss tid gäller det som bestäms i 31 § 1 och 2 mom. och 32 § förvalt-

ningsprocesslagen och dessutom det som bestäms i 3 mom.

Då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft verkställas.

I fråga om ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft, skall beslut om verkställighet och tidpunkt för avstängningen fattas i samband med beslutet om avstängning för viss tid.

Om förfarandet i disciplinära ärenden kan, utöver det som bestäms i förvaltningsprocesslagen (598/1982), bestämmas genom förordning av statsrådet.

36 b §

Avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en elev inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 36 § 3 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat utrymme där det ges undervisning, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 36 § 2 mom. Försöker en elev som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

36 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol får inte discipli-

närt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en elev får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en elev till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

42 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller undervisning i religion och livs-åskådningskunskap enligt 13 §, varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid, förmån eller rättighet enligt 31, 31 a, 32, 33 § och 34 § 1 mom. söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av elev,
- 2) intagning eller överföring av elev till specialundervisning enligt 17 § 2 mom. mot vårdnadshavarens vilja,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 18 §, samt
- 4) inledande av grundläggande utbildning vid avvikande tidpunkt enligt 27 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller ett sådant ärende som avses i 2 mom. 1 och 2 punkten söks hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som avses i 2 och 3 mom. och ett beslut att ge en elev en skriftlig varning, eller avstänga honom för viss tid skall anföras inom 14 dagar från att elevens vårdnadshavare fick del av beslutet. Ärenden enligt detta moment skall behandlas i bråds-kande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven elev, får inte sökas genom besvär. Ändring genom besvär får inte heller sökas i förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens beslut som avgjort ett sådant ärende som avses i 3 och 4 mom.

Ändring genom besvär får inte sökas i ett beslut som gäller elevbedömning enligt ovan nämnda 22 §. Elevens vårdnadshavare kan hos rektor begära att beslut eller slutbedömning som gäller studieframstegen eller kvarstannande i årskurs omprövas. En vårdnadshavare som är missnöjd med den nya bedömningen som gjorts på hans begäran eller med avgörandet att hans begäran har avslagits kan begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. Om förnyande och rättelse av bedömning bestäms noggrannare genom förordning.

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga

länsstyrelsen länsstyrelsen i södra Finland.

Denna lag träder i kraft den 200

De centrala principerna för samarbetet mellan hem och skola samt elevvården och målen för elevvården som hör till undervisningsväsendet enligt 14 § 2 mom. i lagen samt bestämmelserna enligt 29 § 2 mom. tas med i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk på respektive årsklass vid de tidpunkter som bestäms av utbildningsstyrelsen, och senast 1.8.2006 på de sista årsklasserna. Om formerna för samarbetet mellan hem och skola samt elevvården och om planen enligt 29 § 2 mom. besluts så att besluten träder i kraft samtidigt som den läroplan som utarbetats enligt de nämnda grunderna för läroplanen tas i bruk i respektive årsklass.

Ordningsregler och andra ordningsbestämmelser i lagen enligt 29 § 3 mom. skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av gymnasielagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998) 10 § 2 och 3 mom., 2 mom., 15 och 26 §, den finska språkdräkten i 29 § 2 mom. och 34 §, sådant 10 § 2 mom. lyder i lagen 1184/1998, samt *fogas* till 10 § ett nytt 3 mom. varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 11 § ett nytt 4 mom., till 13 § ett nytt 2 mom., till 21 § nya 2—4 mom. och till lagen nya 26 a—26 c och 29 a § som följer:

10 §

Timfördelning och grunderna för läroplanen

 Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i olika läroämnen, ämnesgrupper och ämnesområden och annan undervisning som avses i denna lag samt om de centrala principerna för samarbetet mellan läroanstalten och hemmet samt elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet (grunderna för läroplanen).

I fråga om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

De beslut som avses i denna paragraf fattas vid behov särskilt för undervisning avsedd för ungdomar och för undervisning avsedd för vuxna. Frågorna om samarbete mellan läroanstalten och hemmet samt elevvård tas inte med i grunderna för läroplanen som utarbetas för vuxenutbildning.

11 §

Läroplan

 Till den del som det bestäms om grunderna i 10 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i

samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen. Utbildningsanordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

13 §

Särskilda undervisningsarrangemang

 Om den studerande inte har gjort en framställning om att hans studier skall ordnas så som avses i 1 mom. eller med stöd av detta moment, skall han ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas.

15 §

Försök

I försöksverksamheten för utveckling av utbildningen eller undervisningen kan avvikelser från timfördelningen och grunderna i läroplanen enligt 10 § samt från bestämmelserna om undervisningens omfattning och innehåll göras.

Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Om försöket varken avviker från det som bestäms om undervisningens omfattning och innehåll eller timfördelning, beviljas försökstillstånd av utbildningsstyrelsen.

Försökstillstånd beviljas på ansökan av utbildningsanordnaren. Om läroanstalter som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs läroanstalterna ut så att regionerna och språkgrupperna blir så jämnt representerade som möjligt.

Försökstillstånd kan beviljas för högst tre år med fortsättning högst två år. I försöksverksamheten följs ett försöksprogram som är godkänt av utbildningsstyrelsen.

21 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som läroanstalten tillämpar för att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolsamfundet.

Det som bestäms ovan i 2 mom. gäller varken för läroplansgrunderna eller för läroplanerna i vuxenutbildningen. Några ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser behöver inte heller godkännas för vuxenutbildningen.

26 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan få en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på ovan avsedda klandervärda sätt efter en skriftlig varning kan han avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

gärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten. En studerande kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan han för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

26 a §

Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid disciplinära straff

Innan beslutet enligt 26 § 1 eller 3 mom. fattas skall den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänförs till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande åläggs disciplinstraff skall hans vårdnadshavare beredas tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 26 §, med undantag av utvisning ur klassrummet, skall studerandens vårdnadshavare underrättas och om att han förvägras undervisning skall socialvårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Om ovan nämnda åtgärder enligt 26 § 1 och 3 mom. skall ett beslut utfärdas och de andra åtgärderna enligt 26 § 2 mom. registreras.

Beslutet om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från elevhemmet för en viss tid kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Beslutet om verkställigheten och dess begynnelsestid skall fattas samtidigt som beslutet om avstängning och uppsägning från elevhemmet för viss tid, även om det sist nämnda beslutet inte vunnit laga kraft.

Om förfarandet i disciplinära ärenden kan, utöver det som bestäms i förvaltningsprocesslagen (598/1982), bestämmas genom förordning av statsrådet.

26 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en studerande inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 26 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från anstaltens område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 26 § 2 mom. Försöker en studerande som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

26 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en studerande får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock av-

stängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

29 a §

Elevvård

Elevvården avser att främja och upprätthålla de studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödjande verksamheter.

Utbildningsanordnaren skall se till att de studerande som avses i 29 § 2 mom. får information om de för dem existerande hälsovårds- och socialvårdstjänsterna och handleda dem att söka sig till dessa tjänster.

34 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare enligt denna lag som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller förmån och rättighet enligt 28 § söks genom besvär hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utän hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 13 §,
- 3) tillgodoräknande av studier som fullgjorts i ett annat sammanhang, samt
- 4) förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras och när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller antagning av studerande, förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras eller när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet söks genom besvär hos

förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakn pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådsakande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. I förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens avgörande i ett ärende enligt 3 och 4 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Ändring genom besvär får inte sökas i ett beslut som gäller bedömning av den studerande enligt ovan nämnda 17 §. En studerande kan hos rektor begära att beslut eller slutbedömning som gäller studieförskridningen omprövas. En studerande som är missnöjd med den nya bedömningen eller med avgörandet att hans begäran har avslagits kan begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. Om förnyande och rättelse bestäms närmare genom förordning.

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga länsstyrelsen länsstyrelsen i södra Finland.

Denna lag träder i kraft den 2003

De centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården och målen för elevvården som hör till undervisningsväsendet enligt 10 § 2 mom. i denna lag samt bestämmelserna i 21 § 2 mom. tas med i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk vid en tidpunkt som bestäms av utbildningsstyrelsen och vars senaste möjliga datum bestäms genom statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen och timfördelningen i gymnasieutbildningen. Om formerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården samt om planen enligt 21 § 2 mom. besluts så att beslutet träder i kraft samtidigt som den läroplan som utarbetats enligt de nämnda grunderna för läroplanen tas i bruk.

De ordningsregler och andra ordningsbestämmelser i lagen enligt 21 § 3 mom. skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 13 § 2 mom., den finska språkdräkten i 20 § 1 mom., 23 §, 32 och 35 §, den finska språkdräkten i 38 § 1 mom. och 44 § samt
fogas till 13 § ett nytt 3 mom., till 14 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 28 § nya 2 och 3 mom. och till lagen nya 35 a—35 c, 37 a och 44 a § som följer:

13 §

*Beslut om utbildningens mål och grunderna
för läroplanen*

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i de studier som avses i 12 § 2 mom. särskilt för varje utbildningsområde och examen samt om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet (grunderna för läroplanen).

I fråga om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

14 §

Läroplan

Till den del som det bestäms om grunderna i 13 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen. Utbildningsanordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

23 §

Försök

Undervisningsministeriet kan bevilja tillstånd till försöksverksamhet för utveckling av utbildningen enligt denna lag. I försöksverksamheten kan avvikelser göras från examensstruktur, examina och examensbenämningar, utbildningsprogram för examina, gemensamma studier och studieomfattning. Utbildningsstyrelsen kan bevilja tillstånd till sådan försöksverksamhet som avviker från grunderna i läroplanen.

De utbildningsanordnare som deltar i ett försök väljs efter ansökan. Av de valda enheterna tas ett behövligt antal utbildningsanordnare med så att målsättningen uppnås. Försöksenheterna väljs ut med beaktande av att regionerna och språkgrupperna skall vara så jämnt representerade som möjligt om det är motiverat med hänsyn till omfattningen av och syftet med försöket.

Ett försökstillstånd kan beviljas för en begränsad tid, dock för högst fyra år, så att syftet med försöket uppnås. Ett försök kan fortsättas under högst fyra år. I försöket följs ett försöksprogram godkänt av utbildningsstyrelsen.

28 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som läroanstalten tillämpar för att främja den interna ordningen i läroanstalten, ostörda studier samt trygghet och trivsel i läroanstaltssamfundet.

32 §

Förlust av studierätten

En studerande kan förlora sin studierätt om studierna eller yrkesutövningen kräver särskilda konstnärliga anlag eller särskilda andra anlag som krävs för yrkesutövningen och det är uppenbart att studeranden inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt eller att utöva det yrke som leder till en examen. Genom förordning av statsrådet bestäms särskilt på vilka studier denna paragraf tillämpas.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan få en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på ovan avsedda klandervärda sätt efter en skriftlig varning kan han avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en sammankomst som arrangeras av läroanstalten. En studerande kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det förelig-

ger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för rannsakning med anledning av brott, kan för den tid som rannsakningen pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

35 a §

Förfarande vid disciplinärenden och förlust av studierätten samt verkställighet vid disciplinära straff

Innan en studerande för en viss tid avstängs från läroanstalten, uppsägs från elevhemmet och får en skriftlig varning skall den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet skall också hans vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § 2 mom., med undantag av utvisning ur klassrum eller annat undervisningsutrymme, skall studerandens vårdnadshavare underrättas.

Innan beslutet fattas om att en studerande förlorar studierätten sådan denna avses i 32 § skall studeranden och hans vårdnadshavare höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Om disciplinstraff och förlust av studierätten skall ett skriftligt beslut utfärdas och åtgärderna enligt 35 § 2 mom. registreras.

Beslutet om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från elevhemmet, kan verkställas även om det övervaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Beslutet om verkställigheten och dess begynnelsestid skall fattas samtidigt som beslutet om avstängning och uppsägning från elevhemmet, även om det sist nämnda beslutet inte vunnit laga kraft.

Om förfarandet i de ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

35 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en studerande inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 35 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skolsammankomst. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 35 § 2 mom. Försöker en studerande som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

35 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en studerande får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

37 a §

Elevvård

Elevvården avser att främja och upprätthålla de studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödande verksamheter.

Om hälsovården för studerande bestäms i folkhälsolagen (66/1972) och om de nödvändiga tjänster som behövs för att övervinna sociala och psykiska svårigheter hos studerande i barnskyddslagen (683/1983).

Utbildningsanordnaren skall samarbeta med de myndigheter och andra instanser som ger och ordnar sådana tjänster som avses i 2 mom. och informera de studerande om förmånerna och tjänsterna. Vid behov skall en studerande handledas att söka sig till dessa förmåner och tjänster.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare enligt denna lag som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakningen pågår eller förmån och rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §,
- 3) tillgodoräknande av studier enligt 30 §,
- 4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande skall anses ha avgått, samt
- 5) förlust av studierätten enligt 32 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller antagning av studerande, studietiden eller när en studerande skall anses ha avgått och förlorat studierätten söks genom besvär hos för-

valtningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i bråds-kande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. I förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens avgörande i ett ärende enligt 3 och 4 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

44 a §

Ny bedömning och rättelse av bedömning

En studerande kan inom två månader efter att han delgivits bedömningen be att en bedömning som gäller studieframstegen eller avläggande av examen omprövas. Begäran görs skriftligt och riktas till rektor. Om ny bedömning beslutar rektor och den studerandes lärare gemensamt.

Inom läroavtalsutbildningen riktas begäran till arbetsgivaren i fråga om utbildning som sker på arbetsplatsen. I fråga om den teoretiska undervisningen iaktas vad som bestäms i 1 mom.

Om en studerande är missnöjd med den nya bedömning som gjorts med anledning av en begäran som avses i 1 och 2 mom. eller med ett beslut genom vilket begäran har avslagits, kan den studerande begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. I läroavtalsutbildning yrkas rättelse i ny bedömning hos utbildningsanordnaren. Länsstyrelsen och utbildningsanordnaren kan, om beslutet uppenbart är felaktigt, bestämma att ny bedömning skall företas. Om ny bedömning och rättelse av bedömning bestäms vid behov närmare genom förordning.

I ett beslut som gäller ett rättelseyrkande får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 200 .

De centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården inom undervisningsväsendet som avses i 13 § 2 mom. samt de bestämmelser som avses i 28 § 2 mom. intas i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk senast den 1 augusti 2005. Om formerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården samt om den plan som avses i 28 § 2 mom. besluts på sådant sätt att besluten träder i kraft samtidigt senast den 1 augusti 2005.

Ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser enligt 28 § 3 mom. som skall tillämpas i läroanstalten skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 11 § samt
fogas till 16 § en ny 6 a punkt som följer:

11 §

*Hänvisningsbestämmelse om studerandens
rättigheter och skyldigheter*

På utbildning enligt denna lag tillämpas
dessutom följande bestämmelser om stude-
randens rättigheter och skyldigheter i lagen
om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 26 § 1 mom. om rätten
att fritt söka sig till yrkesutbildning, med un-
dantag för personalutbildning,
- 2) bestämmelserna i 27 § 3 och 5 mom. om
grunderna för antagning av studerande,
- 3) bestämmelserna i 28 § om rätt till en
trygg studiemiljö,
- 4) bestämmelserna i 29 § om rätt till un-
dervisning,
- 5) bestämmelserna i 30 § om tillgodoräk-
nande av studier, i tillämpliga delar,
- 6) bestämmelserna i 32 § om förlust av
studierätten
- 7) bestämmelserna i 33 § om tystnadsplikt
för studerande,
- 8) bestämmelserna i 34 § om studerandens
skyldigheter,
- 9) bestämmelserna i 35 § om disciplin,

10) bestämmelserna i 35 a § om förfarande
vid disciplinärenden och förlust av studierät-
ten samt verkställighet vid disciplinära straff
i tillämpliga delar,

11) bestämmelserna i 35 b § om avlägs-
nande av en studerande som uppför sig stö-
rande och äventyrar säkerheten,

12) bestämmelserna i 35 c § om verkningar
av anhängigt åtal och domstols beslut på di-
sciplinärt förfarande,

13) bestämmelserna i 36 § om hörande av
studerandena,

14) bestämmelserna i 37 a § om elevvård,
samt

15) bestämmelserna i 39 § om studiesociala
förmåner i läroavtalsutbildningen.

16 §

*Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen
om yrkesutbildning*

På utbildning och examina enligt denna
lag tillämpas dessutom följande bestämmel-
ser i lagen om yrkesutbildning:

6 a) bestämmelserna i 44 a § om ny bedömning och rättelse av bedömningen

Denna lag träder i kraft den
Ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser som skall tillämpas i läroanstal-

ten enligt 11 § 3 mom. i denna lag och i enlighet med 28 § 3 mom. lagen om yrkesutbildning skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 18 oktober 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Maija Rask*

1.

Lag**om ändring av lagen om grundläggande utbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om grundläggande utbildning (628/1998) 3 § 2 mom., 14 § 2 mom. och 3 mom., 20 §, 22 § 2 mom., 26 § 1 mom., 31 § 1 mom., 36 och 42 § sådant 14 § 3 mom. lyder i lagen 1288/1999, samt
fogas till 15 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 17 § ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., till 18 § ett nytt 2 mom., till 22 § ett nytt 3 mom., till 26 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 29 § nya 2 och 3 mom., till lagen nya 31 a och 36 a—36 c § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Grunder för att ordna utbildning

Utbildningen skall ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar beaktas.

Utbildningen skall ordnas så att elevernas ålder och förutsättningar *beaktas och så att elevernas sunda uppväxt och utveckling främjas.*

14 §

Timfördelning och grunderna för läroplanen

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen samt annan undervisning som avses i denna lag (*grunderna för läroplanen*).

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning som avses i denna lag samt om de centrala principerna för *samarbetet mellan hemmet och skolan och elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet* (*grunderna för läroplanen*).

I fråga om förskoleundervisningen bereds det beslut som gäller timfördelningen och som avses i 1 mom. av undervisningsministeriet i samråd med social- och hälsovårdsministeriet och det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2

I fråga om förskoleundervisningen bereds det beslut som gäller timfördelningen och som avses i 1 mom. av undervisningsministeriet i samråd med social- och hälsovårdsministeriet. I fråga om förskoleundervisningen, *elevvården samt samarbetet mel-*

mom. till den del det gäller förskoleundervisningen av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

lan hemmet och skolan bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

15 §

Läroplan

Till den del som det bestäms om grunderna i 14 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen. Utbildningsordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och skolan, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

17 §

Specialundervisning

Före ett beslut att ta eller flytta en elev till specialundervisning enligt 2 mom. fattas, förs diskussioner med elevens vårdnadshavare och om det är möjligt införskaffas en psykologisk eller medicinsk undersökning eller social utredning om eleven och hans studieförutsättningar.

18 §

Särskilda undervisningsarrangemang

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning om att elevens studier skall ordnas så som avses i 1 mom. eller med stöd av detta moment, skall elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas. I undervisning för andra än läropliktiga skall eleven på motsvarande sätt ges möjlighet att bli hörd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

20 §

Försök

Försök

Vederbörande ministerium kan bevilja tillstånd till ett sådant försök som behövs för utvecklandet av utbildning enligt denna lag och som förutsätter avvikelser från bestämmelserna om undervisning i denna lag och i en förordning som utfärdats med stöd av lagen samt från de bestämmelser och föreskrifter om undervisningen som meddelats med stöd av dem. Utbildningsstyrelsen kan ge tillstånd till försök som avviker från utbildningsstyrelsens föreskrifter.

Försöket skall följa ett försöksprogram som utbildningsstyrelsen har godkänt.

I försöksverksamheten för utveckling av utbildningen eller undervisningen kan avvikelser från timfördelningen och grunderna i läroplanen enligt 14 § samt från följande bestämmelser göras:

1) omfattningen av den undervisning som ges eleven per år och vecka samt av elevens dagliga arbetsmängd,

2) tiden för skolstarten, och

3) uppflyttning från en årsklass till en annan

Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Om försöket varken avviker från bestämmelserna i 1 mom. 1—3 punkten eller från timfördelningen, beviljas försökstillståndet av utbildningsstyrelsen.

Försökstillstånd beviljas på ansökan av utbildningsanordnaren. Om skolor som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs skolorna ut så att regionerna och språkgrupperna blir så jämnt representerade som möjligt.

Försökstillstånd kan beviljas för högst tre år med fortsättning högst två år. I försöksverksamheten iaktas ett program som godkänts av utbildningsstyrelsen.

22 §

Elevbedömning

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning med anledning av att eleven stannar på klassen på grund av allmänna framsteg, skall vårdnadshavaren beredas tillfälle att bli hörd innan ett beslut fattas.

26 §

26 §

Fullgörande av läroplikten

Fullgörande av läroplikten

Läropliktiga skall delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som

Läropliktiga skall delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller annars förvärva kunskaper som

motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Den som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. skall delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten börjar. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten.

motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Den som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. skall delta i förskoleundervisning som ordnas det år läroplikten börjar.

Utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten.

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som skolan tillämpar i avsikt att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt tryggheten och trivseln i skolsamfundet.

31 §

Avgiftsfri undervisning

Undervisningen samt läroböcker och andra läromedel och arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen är avgiftsfria för eleverna. Handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisnings- och elevvårdstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 § vilka är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen.

31 §

Avgiftsfri undervisning

Undervisningen samt läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen är avgiftsfria för eleverna. Handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av 39 § vilka är en förutsättning för att de skall kunna delta i undervisningen.

31 a §

Elevvård

En elev har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att han skall kunna delta i undervisningen. Elevvården avser att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödande verksamheter.

Elevvården omfattar elevvård i enlighet med en läroplan som godkänts av utbildningsanordnaren samt sådana elevvårdstjänster som i folkhälsolagen (66/1972) avses med skolhälsovård och i barnskyddslagen (683/1983) avses med stöd vid fostran. Utbildningsanordnaren skall se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som på grund av sitt uppförande fått ett sådant disciplinärt straff som avses i 36 § 1 mom. eller förvägrats undervisning för den återstående arbetsdagen med stöd av 36 § 2 mom.

36 §

Disciplin

Om en elev bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk eller annars uppför sig olämpligt, kan han tillrättavisas genom disciplinärt straff. Disciplinära straff är skriftlig varning och avstängning av eleven för högst tre månader. Utbildningsanordnaren skall se till att eleven under avstängningstiden kan följa studietakten.

En elev som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet för den tid som återstår av lektionen. En elev som uppför sig olämpligt kan ges högst två timmars kvarsittning.

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller eleven kan få en skriftlig varning. *Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppträda på ovan avsedda klandervärda sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning kan eleven avstängas för högst tre månader. Den skriftliga varningen och avstängningen för viss tid är disciplinära straff.*

En elev som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller *det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en skoltillställning. En elev kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtillhörande verksamhet försvåras orimligt*

En elev som försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

Om förfarandet i frågor som avses i denna paragraf föreskrivs, utöver vad som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), genom förordning.

mycket på grund av elevens störande uppförande.

En elev som försummat sina hemuppgifter kan åläggas att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

36 a §

Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid avstängning

Innan en elev beordras kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för en viss tid, skall den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev åläggs disciplinstraff skall hans vårdnadshavare beredas tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 §, med undantag av utvisning ur klassrummet, skall elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning skall socialvårdsmyndigheterna i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Om avstängningen för viss tid och den skriftliga varningen skall ett beslut utfärdas och andra åtgärder enligt 36 § registreras.

Utbildningsanordnaren skall ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som hans årsklass och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och studierna övervakas enligt denna plan.

I fråga om verkställigheten av ett beslut om avstängning för viss tid gäller det som bestäms i 31 § 1 och 2 mom. och 32 § förvaltningsprocesslagen och dessutom det som bestäms i 3 mom.

Då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppföran-

Föreslagen lydelse

det upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft verkställas.

I fråga om ett beslut om avstängning för viss tid som inte vunnit laga kraft, skall beslut om verkställighet och tidpunkt för avstängningen fattas i samband med beslutet om avstängning för viss tid.

Om förfarandet i disciplinära ärenden kan, utöver det som bestäms i förvaltningsprocesslagen (598/1982), bestämmas genom förordning av statsrådet.

36 b §

Avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en elev inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 36 § 3 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat utrymme där det ges undervisning, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 36 § 2 mom. Försöker en elev som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

36 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en elev får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en elev till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

42 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller förmån eller rättighet enligt 31—33 § och 34 § 1 mom. söks genom besvär hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut söks genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av elev,
- 2) intagning eller överföring av elev till specialundervisning enligt 17 § 2 mom. mot vårdnadshavarens vilja,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 18 §, samt
- 4) inledande av grundläggande utbildning vid avvikande tidpunkt enligt 27 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller ett sådant ärende som avses i 2 mom. 1 och 2 punkten söks hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en elev, avstängning av elev för viss tid eller ett ärende som avses i 2 och 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att elevens vårdnadshavare fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådska ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namn-given elev, får inte sökas genom besvär. Ändring genom besvär får inte heller sökas i länsrättens och länsstyrelsens beslut med

42 §

Ändringssökande

Ändring i ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller undervisning i religion och livs-åskådningskunskap enligt 13 §, varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid, förmån eller rättighet enligt 31, 31 a, 32, 33 § och 34 § 1 mom. söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av elev,
- 2) intagning eller överföring av elev till specialundervisning enligt 17 § 2 mom. mot vårdnadshavarens vilja,
- 3) särskilda undervisningsarrangemang enligt 18 §, samt
- 4) inledande av grundläggande utbildning vid avvikande tidpunkt enligt 27 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller ett sådant ärende som avses i 2 mom. 1 och 2 punkten söks hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som avses i 2 och 3 mom. och ett beslut att ge en elev en skriftlig varning, eller avstänga honom för viss tid skall anföras inom 14 dagar från att elevens vårdnadshavare fick del av beslutet. Ärenden enligt detta moment skall behandlas i brådska ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namn-given elev, får inte sökas genom besvär. Ändring genom besvär får inte heller sökas i förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens

Gällande lydelse

anledning av besvär som avses i 3 och 4 mom.

Om yrkande av rättelse i bedömningen av en elevs studieprestationer bestäms genom förordning. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkande får inte sökas genom besvär.

Föreslagen lydelse

beslut som avgjort ett sådant ärende som avses i 3 och 4 mom.

Ändring genom besvär får inte sökas i ett beslut som gäller elevbedömning enligt ovan nämnda 22 §. Elevens vårdnadshavare kan hos rektor begära att beslut eller slutbedömning som gäller studieframstegen eller kvarstannande i årskurs omprövas. En vårdnadshavare som är missnöjd med den nya bedömningen som gjorts på hans begäran eller med avgörandet att hans begäran har avslagits kan begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. Om förnyande och rättelse av bedömning bestäms noggrannare genom förordning.

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga länsstyrelsen länsstyrelsen i södra Finland.

Denna lag träder i kraft den 200

De centrala principerna för samarbetet mellan hem och skola samt elevvården och målen för elevvården som hör till undervisningsväsendet enligt 14 § 2 mom. i lagen samt bestämmelserna enligt 29 § 2 mom. tas med i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk på respektive årsklass vid de tidpunkter som bestäms av utbildningsstyrelsen, och senast 1.8.2006 på de sista årsklasserna. Om formerna för samarbetet mellan hem och skola samt elevvården och om planen enligt 29 § 2 mom. besluts så att besluten träder i kraft samtidigt som den läroplan som utarbetats enligt de nämnda grunderna för läroplanen tas i bruk i respektive årsklass.

Ordningsregler och andra ordningsbestämmelser i lagen enligt 29 § 3 mom. skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av gymnasielagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998) 10 § 2 och 3 mom., 2 mom., 15 och 26 §, den finska språkdräkten i 29 § 2 mom. och 34 §, sådant 10 § 2 mom. lyder i lagen 1184/1998, samt *fogas* till 10 § ett nytt 3 mom. varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 11 § ett nytt 4 mom., till 13 § ett nytt 2 mom., till 21 § nya 2—4 mom. och till lagen nya 26 a—26 c och 29 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Timfördelning och grunderna för läroplanen

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i de olika läroämnena, ämnesgrupperna och ämneshelheterna samt studiehandledningen (grunderna för läroplanen).

De beslut som avses i denna paragraf fattas vid behov särskilt för undervisning avsedd för ungdomar och för undervisning avsedd för vuxna.

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i olika läroämnen, ämnesgrupper och ämnesområden och annan undervisning som avses i denna lag *samt om de centrala principerna för samarbetet mellan läroanstalten och hemmet samt elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet* (grunderna för läroplanen).

I fråga om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

De beslut som avses i denna paragraf fattas vid behov särskilt för undervisning avsedd för ungdomar och för undervisning avsedd för vuxna. *Frågorna om samarbete mellan läroanstalten och hemmet samt elevvård tas inte med i grunderna för läroplanen som utarbetas för vuxenutbildning.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Läroplan

Till den del som det bestäms om grunderna i 10 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen. Utbildningsanordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

13 §

Särskilda undervisningsarrangemang

Om den studerande inte har gjort en framställning om att hans studier skall ordnas så som avses i 1 mom. eller med stöd av detta moment, skall han ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas.

15 §

Försök

Vederbörande ministerium kan bevilja tillstånd till ett sådant försök som behövs för utvecklandet av gymnasieutbildningen och som förutsätter avvikelser från bestämmelserna om undervisning i denna lag och i en förordning som utfärdats med stöd av den samt från de bestämmelser och föreskrifter om undervisningen som meddelats med stöd av dem. Utbildningsstyrelsen kan ge tillstånd till försök som avviker från utbildningsstyrelsens föreskrifter. Modersmålet och litteraturen samt det andra inhemska

15 §

Försök

I försöksverksamheten för utveckling av utbildningen eller undervisningen kan avvikelser från timfördelningen och grunderna i läroplanen enligt 10 § samt från bestämmelserna om undervisningens omfattning och innehåll göras.

Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet. Om försöket varken avviker från det som bestäms om undervisningens omfattning och innehåll eller timfördelning, beviljas försökstillstånd av utbildningsstyrelsen.

språket är dock alltid obligatoriska även i försök enligt detta moment.

Försöket skall följa ett försöksprogram som utbildningsstyrelsen har godkänt.

Försökstillstånd beviljas på ansökan av utbildningsanordnaren. Om läroanstalter som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs läroanstalterna ut så att regionerna och språkgrupperna blir så jämnt representerade som möjligt.

Försökstillstånd kan beviljas för högst tre år med fortsättning högst två år. I försöksverksamheten följs ett försöksprogram som är godkänt av utbildningsstyrelsen.

21 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ordningsbestämmelser som läroanstalten tillämpar för att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolsamfundet.

Det som bestäms ovan i 2 mom. gäller varken för läroplansgrunderna eller för läroplanerna i vuxenutbildningen. Några ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser behöver inte heller godkännas för vuxenutbildningen.

26 §

Disciplin

En studerande som bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk i studierna eller annars uppför sig olämpligt kan tillrättavisas genom disciplinärt straff. Disciplinära straff är skriftlig varning och avstängning av stu-

26 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan få en skriftlig varning. *Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på*

Gällande lydelse

deranden från läroanstalten för högst ett år samt uppsägning av studeranden från elevhemmet.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan han för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

Om förfarandet i de ärenden som avses i 1 och 2 mom. föreskrivs, utöver vad som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) genom förordning.

Föreslagen lydelse

ovan avsedda klandervärda sätt efter en skriftlig varning kan han avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten. En studerande kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan han för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

26 a §

Förfarande vid disciplinärenden och verkställighet vid disciplinära straff

Innan beslutet enligt 26 § 1 eller 3 mom. fattas skall den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänförs till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande åläggs disciplinStraff skall hans vårdnadshavare beredas tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 26 §, med undantag av utvisning ur klassrummet, skall studerandens vårdnadshavare underrättas och om att han förvägras undervisning skall socialvårdsmyndigheterna i den kommun där läroan-

stalten är belägen underrättas vid behov. Om ovan nämnda åtgärder enligt 26 § 1 och 3 mom. skall ett beslut utfärdas och de andra åtgärderna enligt 26 § 2 mom. registreras.

Beslutet om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från elevhemmet för en viss tid kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsansordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Beslutet om verkställigheten och dess begynnelsestid skall fattas samtidigt som beslutet om avstängning och uppsägning från elevhemmet för viss tid, även om det sist nämnda beslutet inte vunnit laga kraft.

Om förfarandet i disciplinära ärenden kan, utöver det som bestäms i förvaltningsprocesslagen (598/1982), bestämmas genom förordning av statsrådet.

26 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en studerande inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 26 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från anstaltens område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 26 § 2 mom. Försöker en studerande som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

26 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en studerande får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

29 a §

Elevvård

Elevvården avser att främja och upprätthålla de studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödjande verksamheter.

Utbildningsanordnaren skall se till att de studerande som avses i 29 § 2 mom. får information om de för dem existerande hälsovårds- och socialvårdstjänsterna och handleda dem att söka sig till dessa tjänster.

34 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller förmån och rättighet enligt 28 § söks genom besvär hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

34 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare enligt denna lag som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna., avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller förmån och rättighet enligt 28 § söks genom besvär hos länsrät-

Ändring i ett beslut söks genom besvär hos länsstyrelsen såsom bestäms i förvaltningsprocesslagen om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande,
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 13 §,
- 3) tillgodoräknande av studier som fullgjorts i ett annat sammanhang, samt
- 4) förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras och när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller antagning av studerande söks hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller ett ärende som avses i 2 och 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden eller hans vårdnadshavare fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådskande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. Ändring genom besvär får inte heller sökas i länsrättens och länsstyrelsens beslut med anledning av besvär som avses i 3 och 4 mom.

Om yrkande av rättelse i bedömningen av en studerandes studieprestationer bestäms genom förordning. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkande får inte sökas genom besvär.

ten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 13 §,
- 3) tillgodoräknande av studier som fullgjorts i ett annat sammanhang, samt
- 4) förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras och när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller antagning av studerande, förlängning av den tid under vilken gymnasiet lärokurs får slutföras eller när en studerande skall anses ha avgått från gymnasiet söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådskande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. I förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens avgörande i ett ärende enligt 3 och 4 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Ändring genom besvär får inte sökas i ett beslut som gäller bedömning av den studerande enligt ovan nämnda 17 §. En studerande kan hos rektor begära att beslut eller slutbedömning som gäller studieframstegen omprövas. En studerande som är missnöjd med den nya bedömningen eller med avgörandet att hans begäran har avslagits kan begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. Om förnyande och rättelse bestäms

närmare genom förordning.

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga länsstyrelsen länsstyrelsen i södra Finland.

Denna lag träder i kraft den 200

De centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården och målen för elevvården som hör till undervisningsväsendet enligt 10 § 2 mom. i denna lag samt bestämmelserna i 21 § 2 mom. tas med i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk vid en tidpunkt som bestäms av utbildningsstyrelsen och vars senaste möjliga datum bestäms genom statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen och timfördelningen i gymnasieutbildningen. Om formerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården samt om planen enligt 21 § 2 mom. besluts så att beslutet träder i kraft samtidigt som den läroplan som utarbetats enligt de nämnda grunderna för läroplanen tas i bruk.

De ordningsregler och andra ordningsbestämmelser i lagen enligt 21 § 3 mom. skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om yrkesutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesutbildning (630/1998) 13 § 2 mom., den finska språkdräkten i 20 § 1 mom., 23 §, 32 och 35 §, den finska språkdräkten i 38 § 1 mom. och 44 § samt

fogas till 13 § ett nytt 3 mom., till 14 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 28 § nya 2 och 3 mom. och till lagen nya 35 a—35 c, 37 a och 44 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Beslut om utbildningens mål och grunderna för läroplanen

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i de studier som avses i 12 § 2 mom. särskilt för varje utbildningsområde och examen (*grunderna för läroplanen*). *Grunderna för läroplanen kan ges särskilt för utbildning avsedd för unga och för utbildning avsedd för vuxna.*

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i de studier som avses i 12 § 2 mom. särskilt för varje utbildningsområde och examen samt om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet (*grunderna för läroplanen*).

I fråga om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården bereds det beslut som gäller grunderna för läroplanen och som avses i 2 mom. av utbildningsstyrelsen i samråd med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården.

14 §

Läroplan

Till den del som det bestäms om grunderna i 13 § 3 mom. skall läroplanen utarbetas i samarbete med de verkställande social- och hälsovårdsmyndigheterna i den kommun där läroanstalten är belägen. Utbildningsanordnaren skall också bestämma formerna dels för samarbetet mellan hem-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

met och läroanstalten, dels för elevvården i enlighet med grunderna för läroplanen.

23 §

23 §

*Försök**Försök*

Vederbörande ministerium kan bevilja tillstånd till ett sådant försök som behövs för utvecklandet av utbildningen och som förutsätter avvikelse från bestämmelserna om undervisning i denna lag och en förordning som utfärdats med stöd av den samt bestämmelser och föreskrifter som meddelats med stöd av dem. Utbildningsstyrelsen kan ge tillstånd till försök som avviker från utbildningsstyrelsens föreskrifter.

Undervisningsministeriet kan bevilja tillstånd till försöksverksamhet för utveckling av utbildningen enligt denna lag. I försöksverksamheten kan avvikelse göras från examensstruktur, examina och examensbenämningar, utbildningsprogram för examina, gemensamma studier och studieomfattning. Utbildningsstyrelsen kan bevilja tillstånd till sådan försöksverksamhet som avviker från grunderna i läroplanen.

De utbildningsanordnare som deltar i ett försök väljs efter ansökan. Av de valda enheterna tas ett behövligt antal utbildningsanordnare med så att målsättningen uppnås. Försöksenheterna väljs ut med beaktande av att regionerna och språkgrupperna skall vara är så jämnt representerade som möjligt om det är motiverat med hänsyn till omfattningen av och syftet med försöket.

Försöket skall följa ett försöksprogram som utbildningsstyrelsen har godkänt.

Ett försökstillstånd kan beviljas för en begränsad tid, dock för högst fyra år, så att syftet med försöket uppnås. Ett försök kan fortsättas under högst fyra år. I försöket följs ett försöksprogram godkänt av utbildningsstyrelsen.

28 §

Rätt till en trygg studiemiljö

I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och bråk samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsstyrelsen skall i grunderna för läroplanen ge bestämmelser om hur denna plan skall utarbetas.

Utbildningsanordnaren skall godkänna ordningsstadgor eller utfärda andra ord-

32 §

Förlust av studierätten

En studerande kan förlora sin studierätt om studierna kräver särskilda konstnärliga anlag och det är uppenbart att studeranden inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt. Genom förordning bestäms särskilt på vilka studier denna paragraf tillämpas.

Om det förfarande som skall iaktas vid beslut om förlust av studierätten bestäms, utöver vad som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), genom förordning.

35 §

Disciplin

En studerande som bryter mot ordningen, gör sig skyldig till fusk i studierna eller annars uppför sig olämpligt kan tillrättavisas genom disciplinärt straff. Disciplinära straff är skriftlig varning och avstängning av studeranden från läroanstalten för högst ett år samt uppsägning av studeranden från studenthemmet.

32 §

Förlust av studierätten

ningsbestämmelser som läroanstalten tillämpar för att främja den interna ordningen i läroanstalten, ostörda studier samt trygghet och trivsel i läroanstaltssamfundet.

En studerande kan förlora sin studierätt om studierna *eller yrkesutövningen* kräver konstnärliga anlag *eller särskilda andra anlag som krävs för yrkesutövningen* och det är uppenbart att studeranden inte har förutsättningar att slutföra studierna på behörigt sätt *eller att utöva det yrke som leder till en examen*. Genom förordning av statsrådet bestäms särskilt på vilka studier denna paragraf tillämpas.

35 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan få en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på ovan avsedda klandervärda sätt efter en skriftlig varning kan han avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år samt uppsägas från elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en sammankomst som arrangeras av läroanstalten. En studerande kan förvägras undervisning för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar i läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om

Gällande lydelse

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan han för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

Om förfarandet i de ärenden som avses i 1 och 2 mom. bestäms, utöver vad som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande, genom förordning.

Föreslagen lydelse

undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

En studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

35 a §

Förfarande vid disciplinärenden och förlust av studierätten samt verkställighet vid disciplinära straff

Innan en studerande för en viss tid avstängs från läroanstalten, uppsägs från elevhemmet och får en skriftlig varning skall den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller uppsägs från elevhemmet skall också hans vårdnadshavare höras. Om andra åtgärder enligt 35 § 2 mom., med undantag av utvisning ur klassrum eller annat undervisningsutrymme, skall studerandens vårdnadshavare underrättas.

Innan beslutet fattas om att en studerande förlorar studierätten sådan denna avses i 32 § skall studeranden och hans vårdnadshavare höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Om disciplinstraff och förlust av studierätten skall ett skriftligt beslut utfärdas och åtgärderna enligt 35 § 2 mom. registreras.

Beslutet om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från elevhemmet kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Beslutet om verkställigheten och dess begynnelsestid skall fattas samtidigt som beslutet om avstängning och uppsägning från

elevhemmet, även om det sist nämnda beslutet inte vunnit laga kraft.

Om förfarandet i de ärenden som avses i denna paragraf gäller dessutom det som bestäms i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

35 b §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Lyder en studerande inte en uppmaning att avlägsna sig enligt 35 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skolsammankomst. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om han inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han avstängts från undervisningen enligt 35 § 2 mom. Försöker en studerande som måste avlägsna sig förhindra detta och göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel för att få honom avlägsnad som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller bråkets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

35 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot honom.

Om en domstol har frikänt en studerande får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än med stöd av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

elevhemmet för en viss tid eller för den tid som återstår av studierna, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

37 a §

Elevvård

Elevvården avser att främja och upprätthålla de studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välfärd och understödande verksamheter.

Om hälsovården för studerande bestäms i folkhälsolagen (66/1972) och om de nödvändiga tjänster som behövs för att övervinna sociala och psykiska svårigheter hos studerande i barnskyddslagen (683/1983).

Utbildningsanordnaren skall samarbeta med de myndigheter och andra instanser som ger och ordnar sådana tjänster som avses i 2 mom. och informera de studerande om förmånerna och tjänsterna. Vid behov skall en studerande handledas att söka sig till dessa förmåner och tjänster.

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare enligt denna lag som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller förmån och rättighet enligt 37–39 § söks genom besvär hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut söks genom besvär hos länsstyrelsen såsom bestäms i förvaltningsprocesslagen om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande,
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §,
- 3) tillgodoräknande av studier enligt 30 §,

44 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av en utbildningsanordnare enligt denna lag som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet *för viss tid eller den tid som återstår av studierna*, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller förmån och rättighet enligt 37, 38 och 39 § söks genom besvär hos *förvaltningsdomstolen* så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Utän hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. söks ändring i ett beslut genom besvär hos länsstyrelsen så som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning av studerande
- 2) särskilda undervisningsarrangemang enligt 21 §,
- 3) tillgodoräknande av studier enligt 30 §,

4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande skall anses ha avgått, samt

5) förlust av studierätten enligt 32 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av besvär som gäller antagning av studerande söks hos länsrätten så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller ett ärende som avses i 2 och 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden eller hans vårdnadshavare fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådskande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. Ändring genom besvär får inte heller sökas i länsrättens och länsstyrelsens beslut med anledning av besvär som avses i 3 och 4 mom.

Om yrkande av rättelse i bedömningen av en studerandes studieprestationer bestäms genom förordning. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkande får inte sökas genom besvär.

4) den studietid som bestäms i 31 § eller när en studerande skall anses ha avgått, samt

5) förlust av studierätten enligt 32 §.

Ändring i ett beslut som länsstyrelsen har fattat med anledning av *besvär som gäller antagning av studerande, studietiden eller när en studerande skall anses ha avgått* och förlorat studierätten söks genom besvär hos *förvaltningsdomstolen* så som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet *för viss tid eller för den tid som återstår av studierna*, avhållande från studier för den tid som brottsrannsakan pågår eller ett ärende som avses i 2 eller 3 mom. skall anföras inom 14 dagar från att studeranden fick del av beslutet. Besvär enligt detta moment skall behandlas i brådskande ordning.

Ändring i andra beslut än de som bestäms i denna paragraf, vilka har fattats enligt denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av den och vilka gäller en namngiven studerande får inte sökas genom besvär. I förvaltningsdomstolens och länsstyrelsens avgörande i ett ärende enligt 3 och 4 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

44 a §

Ny bedömning och rättelse av bedömning

En studerande kan inom två månader efter att han delgivits bedömningen be att en bedömning som gäller studieframstegen eller avläggande av examen omprövas. Begäran görs skriftligt och riktas till rektor. Om ny bedömning beslutar rektor och den studerandes lärare gemensamt.

Inom läroavtalsutbildningen riktas begäran till arbetsgivaren i fråga om utbildning som sker på arbetsplatsen. I fråga om den teoretiska undervisningen iaktas vad som bestäms i 1 mom.

Om en studerande är missnöjd med den nya bedömning som gjorts med anledning av en begäran som avses i 1 och 2 mom. eller med ett beslut genom vilket begäran har avslagits, kan den studerande begära rättelse i bedömningen hos länsstyrelsen. I läroavtalsutbildning yrkas rättelse i ny bedömning hos utbildningsanordnaren. Länsstyrelsen och utbildningsanordnaren kan, om beslutet uppenbart är felaktigt, bestämma att ny bedömning skall företas. Om ny bedömning och rättelse av bedömning bestäms vid behov närmare genom förordning.

I ett beslut som gäller ett rättelseyrkande får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 200 .

De centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården inom undervisningsväsendet som avses i 13 § 2 mom. samt de bestämmelser som avses i 28 § 2 mom. intas i grunderna för läroplanen, enligt vilka de utarbetade läroplanerna tas i bruk senast den 1 augusti 2005. Om formerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt elevvården samt om den plan som avses i 28 § 2 mom. besluts på sådant sätt att besluten träder i kraft samtidigt senast den 1 augusti 2005.

Ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser enligt 28 § 3 mom. som skall tillämpas i läroanstalten skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 11 och 16 § lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 augusti 1998 om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 11 § samt
fogas till 16 § en ny 6 a punkt som följer:

Gällande lydelse

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandens rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandens rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 26 § 1 mom. om rätten att fritt söka sig till yrkesutbildning, med undantag för personalutbildning,
- 2) bestämmelserna i 27 § 3 och 5 mom. om grunderna för antagning av studerande,
- 3) bestämmelserna i 28 § om rätt till en trygg studiemiljö,
- 4) bestämmelserna i 29 § om rätt till undervisning,
- 5) bestämmelserna i 30 § om tillgodoräkande av studier, i tillämpliga delar,
- 6) bestämmelserna i 33 § om tystnadsplikt för studerande,
- 7) bestämmelserna i 34 § om studerandens skyldigheter,
- 8) bestämmelserna i 35 § om disciplin,
- 9) bestämmelserna i 36 § om hörande av studerandena, samt
- 10) bestämmelserna i 39 § om studiesociala förmåner i läroavtalsutbildningen.

Föreslagen lydelse

11 §

Hänvisningsbestämmelse om studerandens rättigheter och skyldigheter

På utbildning enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser om studerandens rättigheter och skyldigheter i lagen om yrkesutbildning:

- 1) bestämmelserna i 26 § 1 mom. om rätten att fritt söka sig till yrkesutbildning, med undantag för personalutbildning,
- 2) bestämmelserna i 27 § 3 och 5 mom. om grunderna för antagning av studerande,
- 3) bestämmelserna i 28 § om rätt till en trygg studiemiljö,
- 4) bestämmelserna i 29 § om rätt till undervisning,
- 5) bestämmelserna i 30 § om tillgodoräkande av studier, i tillämpliga delar,
- 6) *bestämmelserna i 32 § om förlust av studierätten*
- 7) bestämmelserna i 33 § om tystnadsplikt för studerande,
- 8) bestämmelserna i 34 § om studerandens skyldigheter,
- 9) bestämmelserna i 35 § om disciplin,
- 10) *bestämmelserna i 35 a § om förfarande vid disciplinärenden och förlust av studierätten samt verkställighet vid disciplinärra straff i tillämpliga delar,*
- 11) *bestämmelserna i 35 b § om avlägsnande av en studerande som uppför sig störande och äventyrar säkerheten,*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12) bestämmelserna i 35 c § om verkningar av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande,

13) bestämmelserna i 36 § om hörande av studerandena,

14) bestämmelserna i 37 a § om elevvård, samt

15) bestämmelserna i 39 § om studiesociala förmåner i läroavtalsutbildningen.

16 §

Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om yrkesutbildning

På utbildning och examina enligt denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om yrkesutbildning:

6 a) bestämmelserna i 44 a § om ny bedömning och rättelse av bedömningen

Denna lag träder i kraft den

Ordningsstadgor eller andra ordningsbestämmelser som skall tillämpas i läroanstalten enligt 11 § 3 mom. i denna lag och i enlighet med 28 § 3 mom. lagen om yrkesutbildning skall tas i bruk senast den 1 augusti 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.